

**VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN ARVOJEN JA
TAVOITTEIDEN NÄKYMINEN PÄIVÄKODIN ARJESSA**

Eeva-Liisa Juurijärvi

Opinnäytetyö, kevät 2011

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä,
Järvenpää

Sosiaalian koulutusohjelma

Sosionomi(AMK)+

Lastentarhanopettajan kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Eeva- Liisa Juurijärvi. Varhaiskasvatussuunnitelman arvojen ja tavoitteiden näkyminen päiväkodin arjessa. Järvenpää, kevät 2011, 61 s., 4 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä, Järvenpää, sosiaalialan koulutusohjelma. Sosiaali- ja kasvatustieteiden suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Tämä tutkimus oli työelämälähtöinen. Sen tavoitteena oli selvittää, miten päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa olevat työntekijöille keskeiset arvot ja tavoitteet näkyvät Keskustan päiväkodin arjessa Ikaalissa vanhempien näkökulmasta. Tutkimustuloksia voi käyttää hyväksi päiväkodissa esimerkiksi yksikökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman päivittämisessä, työn sisällön kehittämisessä tai kasvatuskumppanuuden syventämisessä vanhempien kanssa.

Työn teoriaosuuden keskeisinä käsitteinä ovat varhaiskasvatus, lapsilähtöisyys ja kasvatuskumppanuus. Tutkimustuloksia verrataan myös aikaisempiin aiheita käsitteleviin kasvatustieteiden tutkimuksiin. Tutkimus on tutkimusotteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen. Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelulla ensin neljä päiväkodin työntekijää kahtena parihaastatteluna työaikana. Tämän haastatteluaineiston pohjalta tehtiin teemahaastattelukysymykset Keskustan päiväkodin vanhemmille. Neljä vanhempaa osallistui näihin haastatteluihin, jotka myös toteutettiin kahtena parihaastatteluna. Kaikkiaan teemahaastatteluja oli neljä, joissa haastateltiin yhteensä kahdeksaan vapaaehtoiseen. Tutkimusaineistot analysoitiin käyttäen aineistolähtöistä teemoittelua apuna käyttäen.

Tutkimustulosten mukaan vanhemmat kokivat, että päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman arvot ja tavoitteet näkyvät Keskustan päiväkodin arjessa Ikaalissa. Vanhemmat luottivat päiväkodin henkilökuntaan kasvatustieteiden ammattilaisina. Tutkimustuloksissa tuli esille vanhempien ja työntekijöiden molempipuolisen arvostus, joka on kasvatuskumppanuuden perusta päivähoidossa. Toisaalta vanhemmat kokivat itselleen vieraana päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman sisällön ja päiväkodin arjen. Lisäksi vanhemmilla oli ristiriitainen suhde palautteen antamiseen henkilökunnalle. Vanhempien oli helppo antaa palautetta omasta lapsesta, mutta vanhemmat kokivat vaikeana puuttumisen esimerkiksi päiväkodin kasvatuskäytäntöihin. Vanhemmille ja työntekijöille oli tärkeintä lapsen hyvinvointi. Vanhemmat halusivat lisää lapsilähtöistä toimintaa päiväkotiin. Työntekijöiden toiveena oli tuoda päiväkodin arkea vanhemmille tutummaksi esimerkiksi tarkemman dokumentoinnin kautta.

Avainsanat: varhaiskasvatus, lapsilähtöisyys, kasvatuskumppanuus, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Eeva-Liisa Juurijärvi. How values and targets of the early educational plan are applied in a day care centre's everyday life. Järvenpää, Spring 2011, 61 p., 4 appendices. Language: Finnish.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Social Service and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

The study was conducted using a qualitative research method. The material was collected through thematic interviews with a day care centre workers and children's parents in Ikaalinen in Spring 2010.

The object of the research was to clarify how the principal values and targets in the early educational plan of the day care centre appeared in the everyday life of the day care centre from the parents' point of view.

The theory part focuses on early education, child based upbringing and educational partnership. The research work was carried out in a qualitative way. The materials of the research were collected through thematic interviews with workers and children's parents. The materials were analysed by using grounded thematic analysis.

According to the results of the study the parents felt that values and targets of the early educational plan were applied in the day care centre's everyday life.. On the other hand the parents weren't familiar with the everyday life in the day care centre and the contents of the early educational plan. The children's welfare was the most significant point to the parents and the workers. The parents would have wanted more child based upbringing activities. The workers wish was that the parents would be familiarized for example the day care centre through documentation.

Keywords: early childhood education, child based upbringing, educational partnership, qualitative research

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA - MENETELMÄT	7
2.1 Tutkimuskysymykset	7
2.2 Tutkimusmenetelmä	7
3 VARHAISKASVATUSTA JA PÄIVÄHOITOA MÄÄRITTELEVÄT NORMIT	9
4 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT TUTKIMUKSELLE	11
4.1 Varhaiskasvatus	11
4.3 Kunnan Varhaiskasvatussuunnitelma	13
4.4 Yksikkökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma	13
4.5 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	14
4.6 Kasvatuskumppanuus	15
4.7 Lapsilähtöisyys	16
5 PÄIVÄKODIN ARJESTA JA VARHAISKASVATUSSUUNNITELMISTA TUTKITTUA	18
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	20
6.1 Tutkimusympäristö	20
6.2 Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma	20
6.3 Aineiston keruumenetelmä	21
7 TUTKIMUSTULOSTEN ANALYSOINTI	25
8 TUTKIMUSTULOKSET TYÖNTEKIJÖIDEN AINEISTOSTA	28
8.1 Taustat ja aikaisempi kokemus	28
8.2 Prosessin vaikutukset	28
8.3 Vanhempien ja lasten osallisuus	29
8.4 Arvojen kesellä lapsi ja yhteinen kasvatustuu	30
8.5 Tavoitteena hyvinvoiva lapsi	31
8.6 Oman työn ja varhaiskasvatussuunnitelman kehittäminen	32
9 TUTKIMUSTULOKSET VANHEMPIEN AINEISTOSTA	34
9.1 Taustat	34
9.2 Varhaiskasvatussuunnitelman hahmottaminen	34
9.3 Turvallisuus	35
9.4 Yhteistyötä päiväkodin arjessa	37
9.5 Lapsen äänen kuuleminen	39

9.6 Lapsen taitojen ja sosiaalisten suhteiden vahvistaminen	39
10 JOHTOPÄÄTÖKSET	41
11 PÄIVÄKODIN ARJESTA JA VARHAISKASVATUSSUUNNITELMISTA TUTKITTUUN VERTAILUA	45
12 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	47
13 POHDINTA	49
LÄHTEET	52
LIITTEET	56

LIITE 1: SOPIMUS OSALLISTUMISESTA OPINNÄYTETYÖHÖN LIITTYVIIN
TUTKIMUSHAASTATTELUIHIN

LIITE 2: KIRJE VANHEMMILLE

LIITE 3: TEEMAHAASTATTELURUNKO TYÖNTEKIJÖILLE

LIITE 4: TEEMAHAASTATTELURUNKO VANHEMMILLE

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatus on ajankohtainen ja mielenkiintoinen aihe, josta on tehty paljon tutkimuksia. Varhaiskasvatus kiinnosti myös minua opinnäytetyöni aiheena, koska työskentelen alle kouluikäisten lasten parissa ja olen suuntautunut sosionomi (AMK) -opinnoissani sosiaalipedagogiikkaan ja varhaiskasvatukseen. Haluan palvella opinnäytetyölläni myös työelämän tarpeita. Opinnäytetyön tekoprosessin aikana halusin lisäksi syventää ammatillista osaamistani lapsilähtöisyyteen ja kasvatuskumppanuuteen päiväkodin arjessa.

Keskustelin Ikaalisten perhepäivähoidonohjaajan ja Keskustan päiväkodin johtajan kanssa opinnäytetyöni aiheesta syksyllä 2009. Tämän keskustelun pohjalta opinnäytetyöni aiheeksi muotoutui päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmasa olevien työntekijöille keskeisten arvojen ja tavoitteiden näkyvyyden arviointi päiväkodin arjessa vanhempien näkökulmasta. Tutkimusympäristönä oli Keskustan päiväkotit Ikaalisissa, jossa olin harjoittelemassa keväällä 2010. Opinnäytetyöni tutkimuksen on tarkoitus olla työväline, kun pohditaan varhaiskasvatussuunnitelmanteorioiden näkymistä päiväkodin arjessa. Tarkoituksena on rohkaista työntekijöitä arvioimaan näin toimintansa lapsilähtöisyyttä ja kasvatuskumppanuuden toteutumista vanhempien kanssa. Tutkimustulosten tavoitteena on myös auttaa kehittämään Keskustan päiväkodin omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa eteenpäin.

Tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen. Keräsin aineiston haastattelemalla ensin Keskustan päiväkodin työntekijöitä varhaiskasvatussuunnitelman arvojen ja tavoitteiden näkymisestä päiväkodissa. Työntekijöiden haastattelusta saamani aineiston pohjalta tein teemahaastattelun myöhemmin samasta aiheesta vanhemmille. Kaikki haastattelut toteutin ryhmähaastatteluna. Aineiston analysoin teemoittelemalla ja sisältöanalyysia apuna käyttäen. Tutkimukseni teoriapohjana ovat varhaiskasvatus, lapsilähtöisyys ja kasvatuskumppanuus.

2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA - MENETELMÄT

2.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tutkia päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa olevien työntekijöille keskeisten arvojen ja tavoitteiden näkymistä Keskustan päiväkodin arjessa lkaalisissa vanhempien näkökulmasta. Tutkimuksen alkulähtökohtana olivat työntekijöiden näkemykset yksikön varhaiskasvatussuunnitelman keskeisten arvojen ja tavoitteiden näkymisestä päiväkodissa. Työntekijöiden haastatteluaineiston pohjalta laadin teemahaastattelukysymykset Keskustan päiväkodin vanhemmille. Tutkimuskysymykseni ovat

Miten Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman keskeiset arvot näkyvät päiväkodin arjessa vanhempien näkökulmasta?

Miten Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman keskeiset tavoitteet näkyvät päiväkodin arjessa vanhempien näkökulmasta?

Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää tulevaisuudessa työelämässä uusien yksikkökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien laadinnassa ja päivityksessä, päiväkodin arjen suunnittelussa ja pohdittaessa, miten päiväkodin arkea tehdään vanhemmille tutummaksi, kasvatuskumppanuutta syvennetään ja lapsilähtöisyyttä kehitetään.

2.2 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyössä olen käyttänyt tutkimusmenetelmänä kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Yleensä tutkimuksen tarkoitusta kuvataan neljän piirteen perusteella. Tutkimus voi olla selittävä, kuvaileva, kartoittava tai ennustava. Tiettyyn tutkimukseen voi sisältyä useampi kuin yksi tarkoitus. Tarkoitus voi myös muuttua tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2007, 134.) Perustana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen. Tähän sisältyy ajatus todellisuuden moninaisuudesta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa py-

ritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 134.) Tutkimukseni on lähinnä kuvaileva.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija ei voi sanoutua irti arvolähtökohdista, sillä arvot muovaat sitä, miten pyrimme ymmärtämään tutkimaamme ilmiötä. Objektivisuuttakaan ei ole mahdollista saavuttaa perinteisessä mielessä, koska tutkija ja se, mitä tiedetään, kietoutuvat saumattomasti toisiinsa. Voimme saada tulokseksi vain ehdollisia selityksiä johonkin paikkaan ja aikaan rajoittuen. Yleisesti todetaan, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa on pyrkimyksenä pikemminkin paljastaa tai löytää tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia (totuus) väittämiä. (Hirsjärvi ym. 2007, 157.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä ovat muun muassa ihmisen suosiminen tiedon keruun instrumenttina. Tutkimusaineisto hankkiminen tutkimukseen yleensä laadullisilla metodeilla kuten teemahaastattelulla tai osallistuvalla havainnoinnilla. Muita kvalitatiivisen tutkimuksen piirteitä ovat tutkittavan kohdejoukon valitseminen tarkoituksenmukaisesti, tutkimussuunnitelman muuttaminen olosuhteiden mukaisesti ja tutkimuksen toteuttaminen joustavasti. Tapaukset käsitellään ainutlaatuisina ja tulkitaan aineistoa sen mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.) Opinnäytetyöni tutkimusaineiston keruuseen liittyvät kaikki edellä mainitut laadullisen tutkimuksen keskeiset piirteet.

3 VARHAISKASVATUSTA JA PÄIVÄHOITOA MÄÄRITTELEVÄT NORMIT

Varhaiskasvatusta ja päivähoitoa ohjaavat useat asiakirjat ja dokumentit, joita voidaan pitää varhaiskasvatuksen laadunhallinnan perusteina. Asiakirjat ohjaavat laadunhallintaa tavoiteasettelun ja välittämänsä informaation kautta. Lait ja asetukset puolestaan normiohjaavat laatua varhaiskasvatuksessa ja säätelevät sen toteuttamisen ja järjestämisen perustan minimitasoa. Päivähoitoa ohjaa koko joukko erilaisia terveyden- ja sosiaalihuollon lakeja ja asetuksia. (Alila & Parri-la 2004, 12.)

Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon kannalta tärkein normiohjaamisen väline on laki ja asetus lasten päivähoitosta (36/1973, 239/1973). Se on yli kolmekymmentä vuotta vanha ja sitä on useaan otteeseen muutettu. Laki lasten päivähoitosta (875/1981) 11§ määrittelee kunnan vastuulle päivähoidon järjestämisen ja valvonnan kaikille alle kouluikäisille lapsille kunnassa esiintyvän tarpeen mukaan. Laki päivähoitosta (304/1983) 2a § määrittelee päivähoidon tavoitteeksi muun muassa lasten kotien tukemisen kasvatustehtävässä ja lapsen persoonallisuuden tasapainoisen kehityksen edistämisen yhteistyössä kotien kanssa. Saman lakipykälän mukaan päivähoidossa tulee tarjota myös omalta osaltaan lapselle turvalliset, jatkuvat ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisan kasvuympäristön. Lisäksi perusopetuslaki (628/1998) määrittelee kunnan velvollisuudeksi järjestää myös esiopetusta. Esiopetusta järjestetään kunnissa sekä päiväkodeissa että kouluissa.

Varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu Suomessa keskeisiin kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin, kansallisiin säädöksiin ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 12). Varhaiskasvatuksen tärkein tavoite on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kun lapsi voi hyvin, hänellä on mahdollisimman hyvät kasvun, kehittymisen ja oppimisen edellytykset. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 15.) Varhaiskasvatuksen perustehtäviin voidaan laajan tulkinnan mukaan lukea kas-

vatuksen, opetuksen ja hoidon lisäksi myös vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö, verkostotyö ja lastensuojelun tukitoimet. (Koivunen 2009, 11).

4 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT TUTKIMUKSELLE

4.1 Varhaiskasvatus

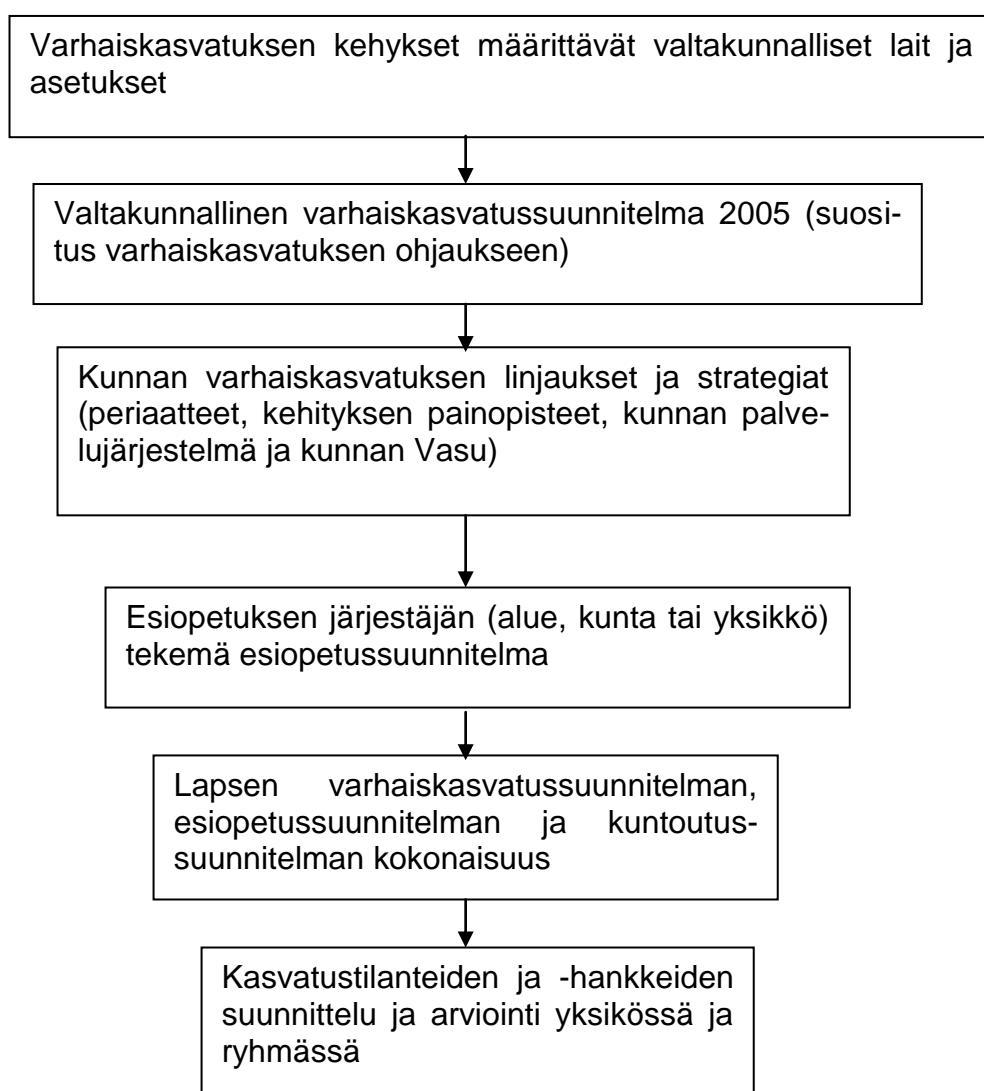
Nummenmaa (2001) kiteyttää varhaiskasvatuksen ytimen toteamalla, että varhaiskasvatus on käytännössä lapsuuden eri oppimis- ja kasvuympäristössä tapahtuvaa kasvatuksellista ja pedagogista toimintaa. Tämä perustuu aikuisten ja lasten sekä lasten keskinäiseen vuorovaikutukseen sekä aikuisten keskinäiseen toimintaan ja yhteistyöhön. Tässä vuorovaikutuksessa lapsen ymmärtävä tulkinta on myös onnistuneen vuorovaikutuksen perusedellytys. (Nummenmaa 2001, 26.)

Yhteiskunta järjestää, tukee ja valvoo varhaiskasvatusta. Se on suunnitelmallista ja tavoitteellista yhteistoimintaa ja vuorovaikutusta, jossa lapsen omaehtoisella leikillä on keskeinen merkitys. Varhaiskasvatusta järjestetään valtakunnallisen linjausten mukaan pääasiassa varhaiskasvatuspalveluissa, joista keskeisimpiä ovat päiväkotitoiminta, erilainen avoin toiminta ja perhepäivähoito. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005,11.)

Varhaiskasvatuksessa oppimisen ja hoivan tukeminen ovat toisiinsa integroitui-
na. Varhaiskasvatuksen päämääränä on vahvistaa näin lapsen oppimaan oppimista ja kasvua oman elämänsä ja kasvunsa vaikuttajana. Lähtökohtana on kasvatustieteelliseen, erityisesti varhaiskasvatukselliseen, mutta myös monitieteiseen tutkimukseen ja tietoon sekä pedagogisten menetelmien hallintaan perustuva kokonaisvaltainen näkemys lasten kehityksestä, kasvusta ja oppimisesta. Tämän varhaiskasvatuksen keskeinen voimavara on ammattitaitoinen henkilökunta. Laadukkaan varhaiskasvatuksen kannalta on olennaista, että jokaisella yksittäisellä kasvattajalla ja koko kasvatusyhteisöllä on vahva ammatillinen osaaminen ja tietoisuus. (Hujala, Puroila, Parrila –Haapakoski & Nivala 1998, 2-4; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005,11.)

4.2 Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma on sisällöllisen ohjauksen ja kehittämisen väline, jonka tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa.(Reunamo2007,101). Varhaiskasvatukseen liittyvien suunnitelmien verkko on monimutkainen ja osittain päällekkäinen rakenne, joka ulottuu valtakunnallisista suosituksista ja normeista aina yksittäisen kasvatustilanteen suunnitteluun. Seuraava kuvio havainnollistaa varhaiskasvatuksen suunnittelun hierarkkista rakennetta. (Reunamo 2007, 120.)

KUVIO 1. Varhaiskasvatuksen suunnittelun hierarkkinen rakenne Reunamoa mukailleen. (2007,120.)

4.3 Kunnan Varhaiskasvatussuunnitelma

Vuonna 2004 julkaistiin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jotka oli laadittu yhteistyössä Stakesin, opetusministeriön, opetushallituksen, sosiaali- ja terveysministeriön sekä Suomen kuntaliiton ja alan asiantuntijoiden kanssa. Kunnissa käynnistyi varhaiskasvatuksen suunnitelmatyö, jonka myötä päivähoidon arvot ja toimintatavat on otettu perusteellisen määrittelyn ja tarkastelun alle. Varhaiskasvatuksen suunnittelutyön myötä on haluttu käynnistää varhaiskasvatuksessa lapsilähtöisen ja entistä laadukkaamman toimintakulttuurin rakentaminen. (Mikkola & Nivalainen 2009, 13.)

Varhaiskasvatustoiminnan suunnittelussa ja sisällössä painottuvat lapsen hyvinvointi, kieli, leikki ja vuorovaikutus sekä kasvatuskumppanuus. Varhaiskasvatussuunnitelma on tarkoitettu konkreettiseksi työvälineeksi. Sen tehtävänä on kuvata niitä periaatteita, menetelmiä ja toimintatapoja, joilla varhaiskasvatusta suunnitellaan ja toteutetaan kunnissa ja yksiköissä. Kuntatasolla varhaiskasvatussuunnitelman tulee kuvata kunnan koko varhaiskasvatuksen yhteistä arvopohjaa sekä sen kehittämisen ja toteuttamisen lähtökohtia. (Mikkola & Nivalainen 2009, 13-14.)

4.4 Yksikkökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma

Päiväkodin henkilöstö vastaa yksikön varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta. Vanhemmilla tulee kuitenkin olla mahdollisuus vaikuttaa sen sisältöön ja osallistua myös arviointiin yhdessä muiden vanhempien kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 33.) Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma koostuu näin yhteen asiakkaana olevien perheiden ja työntekijöiden näkemyksistä, mitkä ovat parhaita tapoja juuri tässä yksikössä toteuttaa varhaiskasvatus juuri näiden lasten hyvinvointia edistävällä tavalla. Yksikön varhaiskasvatussuunnitelman on tarkoitus olla konkreettinen työväline päivähoiton yksikössä toiminnan kehittämisessä ja sitä kautta lisätä lasten hyvinvointia. (Varttua - To-dentuva Vasu 2006.)

Yksikön varhaiskasvatussuunnitelman työstäminen on prosessi, joka vaatii työntekijöiltä reflektoinnin taitoja sekä vanhempien ja työntekijöiden yhteistä kasvatuskumppanuutta. Arviointi ja jatkuva kehittämisen näkökulma ovat osa jokaista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Todentuva Varhaiskasvatussuunnitelma on jatkuva prosessi, jonka aikana tavoitteiden toteutumista arvioidaan säännöllisin väliajoin. (Varttua - Todentuva Vasu 2006.)

4.5 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Yksittäisen lapsen varhaiskasvatus perustuu päivähoidossa henkilöstön ja vanhempien yhdessä hoitosuhteen alussa laatimaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan, jonka tavoitteena on lapsen yksilöllisyyden ja vanhempien näkemysten huomioon ottaminen toiminnan järjestämisessä. Tämän suunnitelman tekeminen on lakisääteistä. Suunnitelman perusteella koko henkilöstö voi toimia johdonmukaisesti lapsen yksilölliset tarpeet tiedostaen. Henkilöstön tehtävänä on havainnoida lapsen kehitystä tietoisesti ja systemaattisesti sekä ottaa havainnointitieto huomioon toiminnan suunnittelussa ja yhdessä vanhempien kanssa tehtävässä lapsikohtaisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32-33.)

Suunnitelmassa otetaan huomioon monella eritavalla lapsen kasvun ja kehityksen tarpeet, sekä kokemukset että tulevaisuuden näkymät. Keskustelussa vanhempien kanssa kiinnitetään erityisesti huomiota lapsen kehitystä vahvistaviin myönteisiin puoliin. Lapsen hyvinvointiin liittyvät ongelmat ja huolen aiheet tuodaan esille mahdollisimman konkreettisina. Näihin lapsen ongelmiin ja huoliin haetaan ratkaisua yhdessä vanhempien kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista arvioidaan ja seurataan säännöllisesti sekä henkilöstön kesken että vanhempien kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32- 33.)

4.6 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuudella varhaiskasvatuksessa tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen kasvun, oppimisen ja kehityksen prosessien tukemisessa. Tämä edellyttää keskinäistä luottamusta, toistensa kunnioittamista ja tasavertaisuutta. Vanhemmilla on lastensa ensisijaisen kasvatustavastuu ja -oikeus sekä oman lapsensa tuntemus. Henkilöstöllä on koulutuksensa antama ammatillinen osaaminen ja tieto. Henkilöstöllä on myös vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomisesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Kasvatuskumppanuudessa päivähoito ja koti tuodaan lähelle toisiaan. Varhaiskasvatuksen työntekijät osallistuvat vanhempien rinnalla lapsen päivittäiseen hoitoon ja kasvatukseen. Vanhemmilla on mahdollisuus jakaa kasvatustavastuutaan päivähoiton kanssa. Tämä luo tarpeen ja tilan henkilöstön ja vanhempien väliselle kasvatuskumppanuudelle. (Kaskela & Kekkonen 2007, 20.)

Kasvatuskumppanuudessa työntekijä sitoutuu tietoisesti työskentelemään lapsen, vanhemman ja muiden työntekijöiden kanssa tavalla, joka edistää lapsen tasapainoista kehitystä ja hyvinvointia. Henkilöstön ja vanhempien jatkuva vuoropuhelu avaa tilaa ottaa puheeksi niin tavanomaisia lapseen liittyviä tarinoita ja ajatuksia kuin vakavampiakin pulmia tai lapseen liittyviä erityisen tuen tarpeita. (Kaskela & Kekkonen 2005, 17; Karila 2005, 49; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät lapselle kahden tärkeän tahon; vanhempien ja varhaiskasvatuksen kasvattajien kokemukset ja taidot. Kasvatuskumppanuuteen liittyvistä arvoista, vastuista ja näkemyksistä tulee keskustella sekä kasvattajayhteisön kesken että vanhempien kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.) Karila (2005) kuvaa osuvasti kasvatuskumppanuutta työntekijöiden ja vanhempien yhteisenä matkana. Tämän kasvatuskumppanuuden keskeisin toteutumisen muoto ovat vanhempien kanssa käytävät yhteiset kasvatustavastelut. Ne ovat myös se paikka, jossa kumppanuussuhteen syvenemien estyy tai mahdollistuu päiväkodissa, sillä syvällistä kumppanuutta

ei synny pelkästään tiedon välittämisen kautta, vaan tarvitaan myös yhteistä päätöksen tekoa ja jaettuja tulkintoja yhdessä vanhempien sekä päiväkodin työntekijöiden kesken. (Karila 2005, 49.) Kasvatuskumppanuus on näin parhaimmillaan antoisaa vuoropuhelua, molemminpuolista kunnioittamista ja kasvatuksen arvomaailman jakamista yhdessä vanhempien ja työntekijöiden kesken lapsen parhaaksi.

4.7 Lapsilähtöisyys

Varhaiskasvatuksessa lapsen omaa aktiivista roolia painottavasta kasvatuksesta on käytetty käsitteitä lapsikeskeisyys ja lapsilähtöisyys. Näitä käsitteitä on käytetty kasvattajien parissa ja varhaiskasvatuskirjallisuudessa samaa tarkoittavina, ja toisaalta niillä on nähty olevan selkeä ero. Käsitteitä erottaa toisistaan ensisijaisesti se, mikä näkemys henkilöllä on aikuisen roolista kasvatustapahetumassa. Aikuisen tulisi kyetä herkästi havainnoimaan lapsen kulloisiakin tarpeita ja kiinnostuksen kohteita. Aikuisen pitäisi rakentaa toiminta lapsen omien kokemusten pohjalta ja ottaa huomioon lapsen aloitteellisuus. Aikuisen tulisi kiinnittää erityisesti huomioita suotuisan kasvu-/ oppimisympäristön luomiseen, jolloin lapsella on mahdollisuus omaehtoiseen toimintaan, joka tarjoaa lapselle kokemuksia, elämyksiä ja sopivan haasteellisia tehtäviä. Lapsilähtöisen kasvatustapahetumaprosessin tavoitteet, menetelmät ja sisällöt lähtevät lapsesta, joten kasvatustapahetumännöt rakennetaan lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2006, 221- 223.)

Kallialan (2008, 19) mukaan vakiintunut puhetapa vaatii varhaiskasvatukselta lapsilähtöisyyttä. Jokainen päivähoiton kentällä työskentelevä tietää, että päiväkodin kasvatustoimintaa on asianmukaista kuvata lapsilähtöiseksi riippumatta siitä, miten todellisuudessa päiväkodissa toimitaan. Aikuiskeskeisyys voidaan sen sijaan määritellä kasvatustapahetukseksi, jossa lapsen tarpeet sivuutetaan ja aikuisen tarpeet ja näkökulma asetetaan etusijalle. Lapsilähtöisyyttä ja –keskeisyyttä puolestaan yhdistää lapsen tarpeen ensisijaisuus. Lapsilähtöisyyden käsite on yksi varhaiskasvatuksen sisällöllisen kehittämisen perusajatuksia. Varhaiskasvatussuunnitelmiin on kirjattua kaunis ajatus ”lapsen yksilöllisten tar-

peiden ja kohteiden huomioimisesta”. Mitä tämä lause arjessa tarkoittaa, on jäänyt usein varhaiskasvatussuunnitelmissa kertomatta.

5 PÄIVÄKODIN ARJESTA JA VARHAISKASVATUSSUUNNITELMISTA TUTKITTUA

Varhaiskasvatusta ja varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumista on tutkittu paljon, vaikka ei vastaavalla tavalla kuin tässä tutkimuksessa. Kasvatustieteestä löytyy eri tutkimuksia ja muita tieteellisiä lähteitä aiheesta varhaiskasvatus ja varhaiskasvatussuunnitelma. Tutustumalla eri yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tietokantoihin löysin muutaman tutkimukseni aiheetta, toteutusta tai tuloksia läheisesti sivuavan tuoreen opinnäytetyön ja väitöskirjan, jotka esittelen tässä luvussa tarkemmin.

Kristiina Ukkonen (2008) on tehnyt opinnäytetyön Hirvensalmen kunnan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman arviointi Diakonia-ammattikorkeakoulun Pieksämäen yksikössä ja Sara Mannisen (2009) opinnäytetyö Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen Päiväkoti Nurmilinnussa on tehty Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa. Molemmat opinnäytetyöt käsittelevät varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumista ja arviointia päiväkodissa. Molemmissa edellä olevissa opinnäytetyön tutkimustuloksissa tulee esille selkeästi varhaiskasvatussuunnitelmien tarpeellisuus päivähoidossa. Huomioitava näkökulma tutkimustulosten kannalta on, että nämä tutkimuksiin osallistuvat vanhemmat ovat usein aktiivisia ja osallistuvia. Tästä syystä olisi mielenkiintoista saada varhaiskasvatusta koskeviin tutkimuksiin ja vanhempien vartteihin osallistumatta jättävien vanhempien mielipiteet myös esille. Olisiko tutkimustulosten lopputulos erilainen, kuin mihin Kristiina Ukkonen (2008) ja Sara Manninen (2009) tutkimustuloksissa tulivat. Omassa tutkimuksessani tuon esille sekä työntekijöiden että vanhempien näkökulman varhaiskasvatussuunnitelman tarpeellisuudesta päiväkodissa.

Anna-Maija Puroilan (2002) väitöskirja Kohtaamisia päiväkotiarjessa – kehysanalyttinen näkökulma varhaiskasvatustyöhön kohdentuu päiväkodissa tehtävään varhaiskasvatustyöhön. Hänen mukaansa lapsen kasvun ja kehityksen näkökulmasta on merkityksellistä se, minkälaisen kasvuympäristön päiväkoti muodostaa ja miten varhaiskasvatustyö, siellä toteutuu. Tämän väitöskirjan tutkimuksen empiirinen aineisto koostuu havainnointi- ja haastatteluaineistosta,

joka kerättiin yhdeksästä Oulun läänin alueella sijaitsevasta päiväkodista kevään 1997 aikana. Aineistoanalyysin kautta pyrittiin löytämään päiväkodin työntekijöiden työtä koskevia vakiintuneita toiminta- ja ajattelutapoja, sekä analysoimaan kehysten dynamiikka päiväkodin arkipäivässä. (Puroila 2002, 5.)

Puroilan (2002) tutkimuksen mukaan päiväkodin varhaiskasvattajat tulkitsevat työtään viiden eri roolin mukaan, jotka vaikuttavat työn tekemiseen päiväkodin arjessa. Näitä rooleja työntekijöillä ovat tutkimuksen mukaan opetuksellinen kehys, hoivakehys, hallinnallinen kehys, persoonallinen kehys ja käytännöllinen kehys. Näistä kehyksistä, kehysten päällekkäisyyksistä, vaihdoksista ja monimuotoisuudesta rakentui päiväkodin arkielämän jäsentyneisyyden ja toisaalta sen monimuotoisuuden logiikka. Tämä tutkimusten tuloksena rakentuneita menetelmällisiä, teoreettisia ja päiväkodin käytännön työhön liittyviä näkökulmia voidaan hyödyntää eri tavoin arjen varhaiskasvatustyössä.

Puroilan (2002, 5) väitöskirjassaan esille tuomat näkökulmat auttavat muun muassa päiväkodin työntekijöitä kehittämään ja arvioimaan omaa työtään sekä päiväkotilasten vanhempia perehtymään päiväkodin arkeen. Puroila (2002) pohdii myös monella tavalla varhaiskasvatuksen sisältöä ja lapsilähtöisyyden, kasvatuskumppanuuden toteutumista päiväkodissa tutkimustulostensa valossa väitöskirjassaan. Tutkimuksessani työntekijöiden aineistossa tulee esille nämä Puroilan (2002) esille tuomat työntekijöiden eri roolit päiväkodissa ja väitöskirja käsittelee myös päiväkodin arkea ja päiväkodin käytännön työn kehittämistä eteenpäin kuten opinnäytetyöni tutkimus.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimusympäristö

Tutkimuksen aineiston keräsin Ikaalisten kaupungin Keskustan päiväkodin työntekijöiltä ja vanhemmilta. Keskustan päiväkodissa toimii 21-paikkainen 3-7 -vuotiaiden lasten kokopäiväryhmä, jossa esiopetus on osana päiväkodin toimintaa. Päiväkodin henkilökuntaan kuuluu kaksi lastentarhanopettajaa, kaksi lähihoitajaa, päiväkotiemäntä ja päiväkodin johtaja. Keskustan päiväkotiin kuuluu myös Nuppulan vuoropäiväkotiryhmä, joka toimii noin puolen kilometrin päässä Hakumäessä kerrostalossa. (Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2010, 3-4.)

Päiväkoti toimii viihtyisässä kodinomaisessa ympäristössä vanhassa omakotitalossa. Piha on maastoltaan vaihteleva ja avara, siellä on muun muassa lapsille kiipeilyyn sopivia omenapuita. Lähistöllä on esimerkiksi liikuntahalli, terveyskeskus, seurakuntatalo ja pieni metsikkö, joka mahdollistaa retkeilyn. (Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2010, 3.)

6.2 Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma

Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman perustana on Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, jonka pohjana on valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma, valtakunnallinen esiopetussuunnitelma ja kaupungin eri päivähoitoyksiköiden omat painotukset. (Ikaalisten kaupunki, 2009.) Eri yksiköiden omia varhaiskasvatussuunnitelmia on tehty Ikaalisissa syksystä 2009 lähtien. Päivähoidon yksiköiden omien varhaiskasvatussuunnitelmien tekeminen lähti varsinaisesti alkuun Työelämän kehittämisohjelman (Tykes) toteuttaman Positiivi-hankeen myötävaikutuksella Ikaalisten kaupungin työyhteisössä 2008-2010. Positiivihankkeen tarkoituksena on muun muassa kehittää ja parantaa asiakaslähtöistä toimintaa työssä. (Positiivi 2008.)

Yksikön varhaiskasvatussuunnitelmaa tekivät Keskustan päiväkodin työntekijät yhdessä. Työntekijät kysyivät myös kirjallisesti Keskustan päiväkodissa olevien lasten vanhempien ajatuksia ja arvoja varhaiskasvatussuunnitelman pohjaksi. Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma valmistui kirjalliseen muotoonsa tammikuussa 2010. Siinä määritellään, että Keskustan päiväkodin arvoja ovat turvallinen ympäristö, avoimuus ja luottamus, kunnioitus ja tasa-arvo, yhteistyö, sekä kokemisen ja oppimisen ilon antaminen lapselle. Varhaiskasvatuksen tavoitteiksi määritellään vuorovaikutustaitojen kehittäminen, lapsen oma-aloitteisen toiminnan tukeminen, lapsen rohkaiseminen keskustelemaan ja pohtimaan asioita, sekä lapsen tapakasvatuksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen. (Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2010, 6,8.)

Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattu lapsilähtöisen toiminnan periaatteiden mukaisesti, että päiväkodin toiminnan suunnittelu lähtee lapsesta ja lapsiryhmästä. Päiväkodin omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa korostuu, että päiväkodissa arvostetaan erityisesti lasten itsensä suunnittelemaan leikkiä. Päiväkodin henkilökunta on varhaiskasvatussuunnitelmassaan sitoutunut myös säännöllisesti suunnittelemaan ja arvioimaan omaa toimintaansa. (Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2010, 10.) Päiväkodin toiminnan suunnittelun perustan tulisi lähteä lapsen kuuntelemisesta ja lapsiryhmän aktiivisesta havainnoimisesta. Se on pohjana kaikelle päiväkodissa tehtävälle työlle, jossa on lapsen hyvinvointi keskiössä.

6.3 Aineiston keruumenetelmä

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen yleinen aineistonkeruumenetelmä on teemahaastattelu. Haastattelu on keskustelua tavallisesti kahden henkilön välillä. Teemahaastattelussa haastattelija kysyy haastateltavalta vastauksia tiettyä tarkoitusta varten. Tutkimushaastattelun tarkoituksena on saada sekä tietoa että luoda ymmärrystä tutkittavan aiheen yleisistä piirteistä ja saada vastauksia kyseisen tutkimusprojektin aihetta koskeviin tarkempiin kysymyksiin. Haastattelun muoto sekä tyyli määräytyvät eri tarkoitusten mukaan. Haastattelut eroavat toisistaan myös siinä, kuinka strukturoituja ne ovat ja missä määrin haastattelija

johdattelee haastattelun sisältöä. (Gillham 2000, 1-3 ; Hirsjärvi & Hurme 2007, 42-43.)

Haastattelu on hyvin joustava menetelmä moniin erilaisiin tutkimustarkoituksiin, siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Tämä tilanne luo mahdollisuuden suunnata tiedonhankintaa itse tilanteeseen ja samalla on mahdollista saada selville vastausten taustalla olevia motiiveja. (Hirsjärvi & Hurme 2007, 34.) Hirsjärvi ja Hurme (2007, 42-43) ovat käyttäneet yhteisnimitystä tiedonhankintahaastattelu käytännön haastatteluista ja tutkimushaastatteluista. Tutkimushaastattelussa hankitaan tietoa esimerkiksi jonkun käytännön ongelman ratkaisemiseen, mutta vasta sitten kun tieto on tieteellisin menetelmin varmennettu ja tiivistetty.

Tutkimushaastattelujen valikoima on laaja ja niistä yksi on puolistrukturoitu teemahaastattelu. Se on puolistrukturoitu menetelmä siksi, että yksi haastattelun aspekti on kaikille sama, haastattelun teema-alueet, aihepiirit. Teemahaastattelussa tutkija kohdentaa haastattelun tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. Teemahaastattelussa on oleellista, että yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa. Tämä tuo tutkittavien äänen kuuluviin ja vapauttaa pääosin haastattelun tutkijan näkökulmasta. Teemahaastattelu ottaa huomioon sen, että ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamat merkitykset ovat keskeisiä. (Hirsjärvi & Hurme 2007, 48.)

Teemahaastattelu voidaan tehdä myös ryhmähaastatteluna. Ryhmähaastattelun etuja ovat tilanteen vapaamuotoisuus ja haastateltavat tuottavat usein monipuolisempaa tietoa tutkittavasta aiheesta. Ryhmähaastattelussa haastattelijaa puhuu useille haastateltaville yhtä aikaa ja suuntaa väliin kysymyksiä myös ryhmän yksittäisille jäsenille. (Hirsjärvi & Hurme 2007, 61; Eskola & Suoranta 2005, 95-96.) Päädyin käyttämään tutkimuksessani aineistonkeruumenetelmänä puolistrukturoitua teemahaastattelua, jonka toteutin ryhmähaastatteluna. Nämä ryhmähaastattelut tein parihaastatteluna. Teemahaastattelu motivoi tutkimukseen osallistuvia paremmin kuin pelkkä kyselylomake. Haastattelu perustuu henkilökohtaiseen vuorovaikutukseen. Ryhmähaastattelussa ryhmän jäsenet voivat motivoida toisiaan esimerkiksi toistensa vastauksia täydentämällä.

Teemahaastattelun avulla saa yksityiskohtaisemmin tietoa tutkittavasta asiasta. Tutkija voi aina esittää tarkentavia kysymyksiä haastattelun aikana. Parihaastattelun käyttämiseen aineistonkeruumenetelmänä oli syynä tutkimuksen aikataulu ja haastattelujen käytännön järjestelyt.

Hirsjärvi ja Hurme (2007, 72) korostavat esihaastattelun tekemisen tärkeyttä ja välttämättömyyttä. Esihaastattelun tarkoituksena on muun muassa testata haastattelurunkoa, hypoteettisten kysymysten muotoilua, aihepiirien järjestystä. Esihaastattelun jälkeen voi tehdä vielä muutoksia teemahaastattelun runkoon. Ennen varsinaisia teemahaastatteluja tein kaksi esihaastattelua, jotka olivat arvokkaita kokemuksia muun muassa haastattelutekniikan opettelemisesta harjaantumattomalle tutkimushaastattelijalle.

Testasin erityisesti teemahaastattelujeni kysymyksiä (LIITE 3 ja 4), haastattelujen nauhoittamista ja tutkimushaastattelun tekemistä. Sain esihaastatteluissa arvokasta palautetta koehaastateltaviltani. Esihaastattelin eli pilotoin työntekijöiden kysymykset Nuppulan vuoropäiväkotiryhmän kahdella työntekijällä keväällä 2010 ja vanhempien teemahaastattelukysymykset myöhemmin yhdellä Kakkospesän päiväkodin vanhemmalla. En litteroinut tekemiäni esihaastatteluja, mutta tein molemmista laajat muistiinpanot. Lopuksi tein muutokset teemahaastattelujen runkoon esihaastatteluissa tulleen palautteen perusteella.

Kaikki varsinaiset haastattelut toteutin Keskustan päiväkodilla keväällä 2010. Tein työntekijöille kaksi eri haastattelua, joissa molemmissa oli kaksi henkilöä mukana ja pyysin heiltä kirjallisen luvan (LIITE 1) haastattelujen nauhoittamiseen. Päiväkodin työntekijöiden haastattelut toteutettiin heidän työaikanaan. Yksi parihaastattelu kesti noin 45 minuuttia kerrallaan. Haastattelin ensin kaksi lähihoitajaa ja myöhemmin kaksi lastentarhanopettajaa. Työntekijät toivoivat itse, että haastattelut toteutettaisiin lähimmän työparin kanssa. Molemmat parihaastattelut tehtiin työaikana päiväkodissa. Käytännön järjestelyjen kannalta tämä oli paras ratkaisu toteuttaa haastattelut.

Haastattelujen jälkeen litteroin nauhat ja analysoin haastattelut välittömästi. Litteroin kaikki haastattelut sana sanalta, koska halusin näin varmistaa, ettei mi-

tään tutkimuksen kannalta tärkeää jäänyt pois. Hirsjärvi ja Hurme (2007, 135) kehottavat myös litteroimaan ja analysoimaan aineiston mahdollisimman pian keruuvaiheen jälkeen. Tähän on monia syitä kuten se, että aineisto on tällöin vielä tuore ja inspiroi tutkijaa.

Analysoin työntekijöiden haastatteluaineiston. Aineiston pohjalta laadin teema-haastattelukysymykset Keskustan päiväkodin vanhemmille. Keväällä 2010 jaoin kaikille päiväkodin vanhemmille kirjallisen tiedotteen tutkimuksestani (LIITE 2), jossa samalla kerroin tarvitsevani vapaaehtoisia vanhempia tutkimukseeni haastateltaviksi. Tutkimushaastatteluun ilmoittautui kahdeksan vapaaehtoista vanhempaa, mikä oli iso määrä. Lähetin sähköpostitse vanhemmille kaksi ehdotusta ryhmähaastattelun ajankohdasta päiväkodilla. Antamani haastatteluajat sopivat neljälle vanhemmalle.

Vanhempien haastattelut toteutuivat parihaastatteluna kahtena iltapäivänä päiväkodilla. Pyysin myös vanhemmilta kirjallisen luvan haastattelujen nauhoitukseen (LIITE 1) ja litteroin nauhat heti parihaastattelutuokioiden jälkeen kotona. Vanhemmille tehdyt ryhmähaastattelut kestivät molemmat noin tunnin. Toteutin kokonaisuudessa tutkimuksessani neljä parihaastattelua, joihin osallistui yhteensä kahdeksan henkilöä.

7 TUTKIMUSTULOSTEN ANALYSOINTI

Teemahaastattelun yksi vahvuus on siinä, että kynnys aineistosta analyysiin ei ole niin suuri kuin yleensä laadullisen aineiston kanssa. Teemahaastatteluaineistoa on tavallisesti analysoitu teemoitelemalla tai tyypittelemällä. Edellinen tarkoittaa aineiston jäsentämistä teemojen mukaisesti ja siten sen pelkistämistä, jälkimmäisessä taas on kyse erilaisten tyyppikuvausten konstruoinnista aineistossa. (Eskola & Vastamäki 2007, 42.)

Teemoittamisessa on kyse aineiston pelkistämisestä etsimällä tekstistä keskeisimmät asiat. Teemojen avulla pyritään tavoittamaan tutkittavan tekstin merkityksenantojen ydin. Teemat liittyvät siis tekstin sisältöön eivätkä yksittäisiin kohtiin. Tutkijan ongelmanasettelusta riippuu, hakeeko hän tekstistä johonkin tiettyyn asiaan liittyviä merkityksiä vai lähestyykö hän tekstiä kokonaisuutena pyrkien rakentamaan sen oman sisällöllisen johdonmukaisuuden. Tällaista tutkimustulosten analysointia kutsutaan aineistolähtöiseksi. (Moilanen & Räihä 2001, 53.)

Tutkimustulosten analysoinnissa käytin aineistolähtöistä teemoittelua. Aineistolähtöisessä lähestymistavassa tutkija etsii teemoja aineistosta, josta tutkittavat puhuvat. Tutkija voi lähteä teemoittamaan aineistoa myös omien kysymystensä avulla. Teemojen etsimisen jälkeen aineistosta täsmennetään teemojen merkityssisältö. (Moilanen & Räihä 2001, 53-54.) Tutkimuksessa lähdin toteuttamaan aineiston teemoittelua omien kysymysten avulla, jotka pohjautuivat pitkälle tekemääni teemahaastattelurunkoon.

Ensimmäinen vaihe haastatteluiden tekemisen jälkeen on kuitenkin niiden litterointi eli puhtaaksikirjoittaminen. (Eskola & Vastamäki 2007, 41). Litteroinnin jälkeen tulee tutkimustulosten analysointi ja teemoittelu, jonka tein tutkimuksen kuluessa kaksi kertaa eli ensin analysoin päiväkodin työntekijöiden haastatteluaineiston. Työntekijöiden teemahaastatteluaineisto oli pohjana vanhempien teemahaastattelukysymyksille. Myöhemmin analysoin vanhempien aineiston ja lopuksi vertaisin vielä vanhempien aineistoa työntekijöiden aineistoon. Eskolan

ja Suorannan (2005, 61-62) mukaan laadullisessa tutkimuksessa ei ole aineiston koolla yleisesti sanoen välitöntä vaikutusta eikä merkitystä tutkimuksen onnistumisen kannalta. Aineiston tehtävä on toimia tutkijan apuna rakennettaessa käsitteellistä ymmärrystä tutkittavasta aineistosta.

Tutkimuksessa on kaksi eri aineistoa, joita analysoin. Tästä johtuen käytän aineiston analyysissä aineistotriangulaatiota. Aineistotriangulaatio tarkoittaa, että yhdessä tutkimuksessa yhdistellään useammanlaisia aineistoja keskenään, kuten esimerkiksi haastatteluja, tilastotietoa ja kuvanauhoituksia. (Eskola & Suoranta 2005, 69).

Tulostin molemmat aineistot purkamisen jälkeen ja luin ne useampaan kertaan läpi, vaikka aineistojen sisällöt olivat jo tulleet tutuksi haastattelujen ja niiden purkamisten aikana. Aineistoon tuleekin tutustua perusteellisesti ja lukea se läpi moneen kertaan. Aineistosta alkaa yleensä syntyä näin mielenkiintoisia kysymyksiä tai ajatuksia. Näin kävi myös tämän tutkimusaineiston kanssa. Lopulta analyysissä eritellään ja luokitellaan aineistoa, synteesissä pyritään luomaan kokonaiskuva ja esittämään tutkimuksen alla oleva ilmiö uudessa perspektiivissä. (Hirsjärvi & Hurme 2007, 143- 144.)

Hirsjärven ja Hurmeen (2007,173) mukaan aineistoa teemoitellessa tarkastellaan analyysivaiheessa sellaisia aineistossa ilmeneviä piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle tai jos haastateltavia on yksi, niin hänelle. Ne saattavat pohjautua teemahaastattelun teemoihin, ja odotettavaa onkin lähtöteemojen esiintyminen. Sen lisäksi tulee esille lukuisia muita teemoja, jotka ovatkin lähtöteemoja mielenkiintoisempia. Näin syntyviin teemoihin voivat luonnollisesti kuulua myös alkuperäisten teemojen väliset keskinäiset yhteydet. Näin kävi myös tässä tutkimuksessa analysoidessani aineistoa.

Teemoittelu vaatii onnistuakseen teorian ja empirian vuorovaikutusta, joka tutkimustekstissä näkyy niiden lomittumisena toisiinsa. (Eskola & Suoranta 2005, 176). Aineiston teemoittelun aloitin pelkistämällä aineiston ja etsimällä siitä yhtäläisyyksiä. Käytin osittain teemoittelun tukena teemahaastattelujen runkoja. Aineistossa yhdistin samaa tarkoittavat ilmaukset aina omaksi alaluokakseen ja

niistä keskeiset teemat lopulta omiksi pääluokikseen. Rajasin myös tutkimuksen kannalta epäoleellisen aineiston pois.

Lopulta vertaisin tutkimusaineistoja keskenään ja aineistoa tutkimalla tein mielenkiintoisia havaintoja muun muassa päiväkodin työntekijöiden ja vanhempien näkökulmasta kasvatuskumppanuuteen. Tutkimuksen tulosten esittelyssä käytän suoria sitaatteja tutkimushaastatteluista, mutta pyrin sitomaan lainaukset tutkimukseni teoriapohjaan. Haastateltavien lukumäärän pienuuden ja heidän anonymiteettinsä suojaamisen vuoksi, merkitsen tutkimustuloksia esitellessä ai-noastaan, että V tarkoittaa vanhempaa ja T tarkoittaa työntekijää. Haastatteluis-ta lainatut sitaatit ovat sisennettynä ja kursivoidulla kirjoitettuna tutkimustulosten esittelyn yhteydessä ja kolme viivaa kursivoidun lauseen alussa merkitsee, että oleellinen sitaatti on otettu keskeltä virkettä. Ensin esittelen työntekijöiden haas-tattelusta saamani aineiston tutkimustulokset ja sen jälkeen vanhempien haas-tattelusta saamani aineiston tutkimustulokset.

8 TUTKIMUSTULOKSET TYÖNTEKIJÖIDEN AINEISTOSTA

8.1 Taustat ja aikaisempi kokemus

Keskustan päiväkodin työntekijöiden haastattelujen litteroinnin jälkeen analysoin ja teemoittelin aineiston teemahaastattelun runkoa (LIITE 3) apuna käyttäen. Aineistosta tuli esiin viisi eri pääteemaa. Ne ovat prosessin vaikutukset, vanhempien ja lasten osallisuus, arvojen kesellä lapsi ja yhteinen kasvatustavoitteena hyvinvoiva lapsi sekä oman työn ja varhaiskasvatussuunnitelman kehittäminen. Teemat esittelen erikseen. Osittain nämä teemat liittyvät tai si-
vuavat toisiaan.

Teemahaastatteluun osallistuneilla neljällä työntekijällä on kaikilla pitkä työkokemus päivähoitossa yli kymmenestä vuodesta lähemmäs kolmeenkymmeneen vuoteen. Työntekijöillä on työkokemusta päiväkodista, ryhmäperhepäivähoitosta ja perhepäivähoitosta. Keskustan päiväkodissa ei yksikkökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman tekemisestä ollut aikaisempaa käytännön kokemusta kuin yhdellä työntekijällä. Yksi haastatteluista työntekijöistä oli ollut suunnittelemassa työryhmässä Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Lisäksi oman haasteensa varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen toi se, että päiväkodin työntekijät olivat uusi työtiimi. Työntekijöiden aineistossa tuli esille erilaisia näkemyksiä tavoitteiden ja arvojen painotuksista päiväkodin arjessa, vaikka työntekijät näkivät tärkeänä myös yhteisiä arvoja ja tavoitteita. Työntekijöille tuli eri näkemyksiä myös painopistealueissa, joita päiväkodissa haluttaisiin kehittää tai vahvistaa enemmän tulevaisuudessa.

8.2 Prosessin vaikutukset

Työntekijöiden kokemukset Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tekemisestä olivat pääasiassa positiivisia. Haastateltavat työntekijät näkivät hyvänä, että yhdessä prosessoidessa päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa, pohdittiin samalla yhteisiä kasvatuskäsitteitä ja keskusteltiin kasva-

tuskysymyksistä syvällisemmin. Yksi työntekijöistä näki varhaiskasvatussuunnitelma prosessissa hyvänä myös sen, että sen työstämisen aikana tutustui myös omaan työtiimiinsä paremmin. Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tekemisen jälkeen yksi haastateltavista koki, ajattelevansa enemmän varhaiskasvatussuunnitelmassa olevien arvojen ja tavoitteiden toteutumista päiväkodin arjessa kuin aikaisemmin.

Kyllä se jollain tavalla on muuttanut...että millä tavalla niin. Kyllä sitä arkea ajattelee niinku eri tavalla. On tarkemmin siis niinku alkanu ajatteleen. Kun siinä on niitä tavoitteita ja arvoja niinku näin, niin kyllä niitä ajattelee enemmän kuin ennen, mitä ne on täs meidän arjes sitten. Et ne niinku tosiaan toteutu, et se ei oo pelkkä paperiversio, et ne eläis tässä arjes. (T)

Osalla työntekijöistä oli kokemus, ettei päiväkodin arki ollut oleellisesti muuttunut sisällöltään varhaiskasvatussuunnitelman tekemisen jälkeen. Heidän mielestä Keskustan päiväkodin olemassa olevat arjen arvot ja tavoitteet kirjoitettiin vain kirjalliseen muotoon tähän varhaiskasvatussuunnitelmaan. Heidän kokemuksensa mukaan suurin haaste oli järjestää päiväkodin arjesta aikaa varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen ja pohtimiseen yhdessä kaikkien työntekijöiden kanssa.

Ei se sitä arkee, mun mielest kyllä ihan mahdottomasti vaikuttanut, ainoa että siinä on koottu ne asiat kansiin elikä eniten arkeen vaikutti sen tekeminen. Elikä mistä otetaan aika sen tekemiseen. (T)

8.3 Vanhempien ja lasten osallisuus

Työntekijät kertoivat, että Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmasa oli otettu vanhempien ja lasten näkökulma mukaan. Vanhemmat osallistuivat syksyllä 2009 vanhempainillassa työntekijöiden järjestämään kyselyyn, jossa kysyttiin vanhempien mielestä tärkeintä asiaa päivähoidossa.

mut me otettiin niinku sieltä mikä on tärkeintä päivähoidossa ja kirjattiin tähän vasuun. (T)

Nämä vanhempien vastaukset otettiin huomioon Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä. Työntekijät tekivät vastaavanlaisen kyselyn kuin vanhemmille myös Keskustan päiväkodin lapsille syksyllä 2009. Työntekijät kyselivät lasten mielestä kivointa asiaa tai tekemistä päiväkodissa. Nämä lasten vastaukset otettiin myös huomioon päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaan tehtäessä. Osa työntekijöistä koki sen olevan riittävä osallistuminen vanhemmilta ja lapsilta päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen.

Varmaan vanhempien kohdalla mun mielestä se on näin en mää tekis sitä toisellakaan tavalla. Pitää olla aika lyhyesti ja ytimekkäästi kyllä, että se tärkein tulee sieltä näin. (T)

8.4 Arvojen keskellä lapsi ja yhteinen kasvatustavo

Työntekijöiden oli vaikea määritellä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma keskeisiä arvoja, koska kaikki arvot koettiin yhtä tärkeinä. Lopulta keskeisiä arvoja olivat työntekijöiden mielestä lasten kohdalla turvallisuus, lapsen kunnioittaminen ja tasa-arvoinen kohtelu, lapsilähtöisyys työssä, yhteistyön tekeminen lasten kanssa ja erityisesti esikoululaisille kokemisen ja oppimisen ilon antaminen. Kaikki nämä työntekijöille keskeiset arvot ovat kirjattuna myös päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaan. Työntekijöiden mielestä nämä arvot näkyvät myös päiväkodin päivittäisessä arjessa.

Lapsilähtöisyys. (T)

me mietittiin et arvoja oli paljon..hyvin tiivistetysti et ne on kaikki tärkeitä. ...mä itse, että yhteistyö on ainakin semmonen, että se kattaa niin paljo. Se on semmonen mikä on päivähoidossa on kyllä tärkeitä. (T)

pidetään kiinni mitotuksista ja resursseista, et ensinnäki väkee on tarpeeks valvontaan et kaikki semmonen, et sä pidät huolen siitä, et kaikilla on hyvä olla. (T)

Kaikki työntekijät kokivat vanhempien kanssa työskentelyssä tärkeimmäksi arvoksi yhteistyön ja sen merkityksen. Tärkeinä arvoina työntekijät näkivät myös avoimuuden, kaikkien perheiden tasa-arvoisen ja kunnioittavan kohtelun, sekä luottamuksellisen yhteistyön vanhempien kanssa. Kaikki nämä arvot yhteistyöstä vanhempien kanssa päiväkodin arjessa ja varhaiskasvatussuunnitelmassa liittyvät keskeisesti kasvatuskumppanuuteen.

Kohtelemalla perheitä ja lasta tasa-arvoisesti. Ja sitten se kunnioitus, että kuuntelee juuri vanhempien toiveita (T)

Se yhteistyö...kasvatuskumppanuus, että semmoinen luottamuksellinen suhde vanhempiin. Aina teroitetaan vanhempainvartissa, että tule juttelemaan asiasta ku asiasta. Juttelut on luottamuksellisia ja toivotaan, että avointa on se vuorovaikutus. Jos on hanakaliakin asioita niistä voi aina tulla mejän kans jutteleen. Sitä pidetään tärkeänä ja vaihdetaan kuulumisia puolin ja toisin. Että meillä ois aina aikaa vanhemmille, kun ne tuo niitä lapsia ja hakee niitä (T)

8.5 Tavoitteena hyvinvoiva lapsi

Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa tavoitteeksi on määritelty lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen, vuorovaikutustaidot, tapakasvatus, lapsen oma-aloitteinen toiminnan tukeminen sekä lapsen rohkaiseminen keskustelemaan ja pohtimaan asioita. Keskeisimpänä tavoitteina työntekijät toivatkin esille lapsen kannustamisen oma-aloitteisuuteen ja kouluvalmiustaitojen kehittämisen päiväkodissa, joihin kuuluu sosiaalisten taitojen oppiminen ryhmässä ja lapsen rohkaiseminen keskusteluun sekä asioiden pohtimiseen. Yksi työntekijöistä näki tärkeänä, että lapsi hyväksyttäisiin yksilönä päiväkodissa. Työntekijöiden haastattelussa tuli esille myös lapsen kuuntelemisen tarkeys.

Vuorovaikutus toisten lasten kans ja sitten on oma- aloitteisuus. (T)

Että lapsi saisi olla mahdollisimman paljon oma itsensä....ja ne tulis huomioitua.Kun ne on yksilöitä ja erilaisia. Että lapsi ei jäis yksin ja sille löytys se mistä se tykkää. (T)

tulee mieleen et kun on omassa työssään ollu eskarilaisten kans tekemisissä niin vähä sellanen niinkuin omatoiminen. (T)

Työntekijöille oli arvokasta vanhempien kanssa heidän kohtaamisensa ja päivittäisten kuulumisten vaihdot lapsia tuotaessa tai haettaessa päivähoidosta. Tärkeänä nähtiin myös lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen yhdessä vanhempien kanssa, koska se on perustana yhteistyölle ja sen suuntaviivoille.

Se näkyy siinä kun aina mennään kun lasta tullaan hakeen tai tuomaan...ottaa vastaan tai saatteleen ja toinen on vanhempain vartit. (T)

Keskustelut, silloin kun tehdään lapsen omaa vasua...tavallaan se työkalu...aatellen sitten niin aatellen sitä lapsen päiväkodissa oloa. (T)

8.6 Oman työn ja varhaiskasvatussuunnitelman kehittäminen

Tutkimuksessa tuli esille työntekijöiden visioita oman työn ja varhaiskasvatussuunnitelman kehittämisestä Keskustan päiväkodissa. Osa työntekijöistä toi esille tärkeänä näkökulmana lapsilähtöisyyden lisäämisen ja lasten toiveiden kuuntelemisen päiväkodin toimintaa suunniteltaessa. Samankaltaisia visioita oli myös yhteistyöstä vanhempien kanssa. Vanhemmat nähtiin ensisijaisena lastensa kasvattajina ja osa haastattelemistani työntekijöistä koki, että vanhempia tulisi kuunnella päivähoidossa nykyistä enemmän. Se lujittaisi ja syventäisi arjen kasvatuskumppanuutta.

Lapsilähtöisyys.. se sais näkyä arjessa enempi. Tosiaan kuunteleminen ja lasten ideoista nousevat jutut otettas enemmän huomioon. (T)

Tulevaisuudessa päiväkodin oma varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään ajan-kohtaiseksi, joka toimintakauden alussa. Osa työntekijöistä näki, että dokumentointia tulisi lisätä päiväkodin arjesta, jotta vanhemmat näkisivät, millaista päiväkodin arki on todellisuudessa. Osa työntekijöistä toivoi tulevaisuudessa myös

enemmän vanhempia mukaan tekemään yhdessä työntekijöiden kanssa päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Että tätä toimintaa pitäisi kirjata enempi, että siitä tulisi sellaista toimintaa mitä se on oikeesti. Se ei välttämättä oo ihan näin mitä tämä oikeesti toiminta on. Se on tehty yhtäkkiä ja se ei oo välttämättä sitä...mut ihan tyytyväinen oon. Mut kun vanhemmat lukee niin ne ei tiedä minkälaista käytännössä täällä oikeesti on.(T)

No kun siihen on tehty sitten pohja ja runko, et sitä voi sitten päivittää, sitä voi sitten lisätä sitä voi muokata.... Sen pitäisi elää arjen mukana ja heijastaa tietysti niitä asioita, jos meillä muuttuu täällä (T)

9 TUTKIMUSTULOKSET VANHEMPIEN AINEISTOSTA

9.1 Taustat

Haastattelututkimukseen osallistuneilla neljällä vanhemmalla oli kokemusta aikaisemmin pääasiassa koti- ja perhepäivähoidosta. Kaikki tutkimukseen osallistuneet vanhemmat olivat äitejä, joilla oli eri-ikäisiä lapsia. Lähetin heille edeltä käsin sähköpostissa ryhmähaastattelun rungon tutustumista varten. Vanhempien teemahaastattelurungon (LIITE 4) tein työntekijöiden aineiston pohjalta teemoittamalla. Tätä tutkimusaineiston käsittelyä kuvasin jo tutkimuksessani aikaisemmin.

Teemoittelun perusteella aineistosta tuli esiin kuusi eri pääteemaa, joista lapsen taitojen ja sosiaaliset suhteiden vahvistamisen yhdistin saman otsikon alle. Teemat ovat varhaiskasvatussuunnitelman hahmottaminen, turvallisuus, yhteistyötä päiväkodin arjessa, lapsen äänen kuulemisessa, lapsen taitojen ja sosiaalisten suhteiden vahvistaminen. Nämä kaikki teemat esittelen erikseen. Lopuksi teen yhteenvedon molempien aineistojen tutkimustuloksista vertailemalla näitä tutkimustuloksia keskenään.

9.2 Varhaiskasvatussuunnitelman hahmottaminen

Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat olivat kiinnostuneita päiväkodin arjesta, mutta kukaan heistä ei ollut tarkemmin tutustunut Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa. Heidän oli vaikea erottaa haastattelussa varhaiskasvatussuunnitelmien eri tasoja toisistaan. Kaikista tutuin ja tärkein näistä vanhemmille oli työntekijöiden kanssa yhdessä tehty lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma, johon vanhemmat viittasivat useasti haastattelun aikana. Edellä kuvatusta huolimatta vanhemmat näkivät päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tekemisen tärkeänä varhaiskasvatusta palvelevana asiana päiväkodissa.

että ehkä enemmänki ois voinu siihen keskittyä itte, mutta joteki tuntuu et työpäivän päälle niin et ku kotonaki on vielä niin kauheesti hommaa niin sitä ei oo jaksanu...jaksanu...mut mä koen sen tärkeänä.että tämmönen on ja sitä suunnitellaan (V)

en ole kyllä siihen oikeen perehtynyt. (V)

Kolme neljästä tutkimukseen osallistuneesta vanhemmasta ilmoitti olevansa halukas osallistumaan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen yhdessä työntekijöiden kanssa, jos siihen heille annettaisiin mahdollisuus ja pyydetäisiin mukaan. Motivaation päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen osallistumiseen vanhemmille antavat omat lapset. Vanhemmat näkivät, että parhaiten yhteinen suunnittelu onnistuisi sille rajatulla ajalla yhdessä työntekijöiden kanssa.

kun se koskettaa omia lapsia... niin lähtee mukaan. (V)

9.3 Turvallisuus

Vanhemmat näkivät kokonaisuudessaan Keskustan päiväkodin ympäristönä viihtyisänä. Rakennuksen sisällä on paljon erilaisia paikkoja, jonne lapset voivat mennä leikkimään ja toimimaan pienryhmissä. Päiväkodin piha-alue on aidattu, mikä koettiin turvallisuutta lisäävänä asiana. Kaikkien vanhempien mielestä henkilökuntaa oli päiväkodissa riittävästi lapsimäärään nähden. Vanhemmat kokivat tämän positiivisena ja turvallisuutta parantavana, koska vanhemmat pitivät lasten fyysistä turvallisuutta ja valvontaa tärkeänä.

oon kans kiinnittäny huomion, että on ihan mukavaa, että täällä on eri huoneita missä vois leikkiä eri ikäset niitä piirejä, muita mitä on , leluja on kans ihan hyvin ja vapaata leikkiä. (V)

ihan hyvin on henkilökuntaa ihan riittävästi. Vaikeaa on tietenkin sanoa, että mikä on arki täällä (V)

Toisaalta vanhemmat näkivät pienet ja sokkeloiset päiväkodin sisätilat lasten valvonnan kannalta haasteellisina työntekijöille. Vanhempien mielestä isommat tilat mahdollistaisivat myös monipuolisemman toiminnan lapsiryhmien kanssa.

sisätilat on vähän sokkeloiset, et ois mukavampi, jos ois isompia tiloja. Voisin ajatella, että isompi tila mahdollistaa enempi ja on riittävän viihtyisä. (V)

sitten tota nämä sisätilat, et ittestä tuntuu, mutta kun ei tiedä miten henkilökunta kokee. Mut ittestä tuntuu kun on niin monta huonetta ja kulmia et kuinka ne joka puolelle näkee. (V)

Päiväkodin piha-alue on vanhempien mielestä riittävän iso. Yksi vanhemmista piti lasten turvallisuuden ja valvonnan kannalta päiväkodin piha-aluetta talvella liian pimeän ja heikosti valaistun. Päiväkodin portin ja ympäröivän aidan toivottiin olevan korkeampi lasten turvallisuuden takia, koska päiväkotit sijaitsee vilkkaasti liikennöidyn tien varrella keskustassa.

mutta turvallisuuden kannalta se on aika pimeä tuolta mäen alta. Talvella varsinkin tulee niin aikaisin pimee, niin tuntuu että...miten noi hoitajat pärjää, että lapset on näkyvillä. (V)

Vanhemmat kokivat, että henkisestä turvallisuudesta huolehditaan päiväkodissa. Vanhemmat olivat huomioineet, että esimerkiksi kiusaamiseen puututaan herkästi. Työntekijät myös keskustelevat lasten kanssa asioista. Henkiseen turvallisuuteen vanhemmat liittivät sen, että työntekijät antavat lapsille syliä ja lämpöä päiväkodissa.

päiväkodin henkilökunta puuttuu, jos on jotakin ..jos on ollu jotaki kiusaamista tai joku muu tilanne, mikä on ollut et kyllä siihen on heti napakasti tartuttu. (V)

Kyllä se näitten pienten kohdalla on fyysinen turvallisuus ainakin ensi sijainen, ettei ne satuttas itseensä ja aidat on riittävät ettei ne lähde karkuteille, jos ei välttämättä osakaan takasi. Mut kyllä myös syli ja lämpökin...et ne saa sitäki. (V)

9.4 Yhteistyötä päiväkodin arjessa

Vanhemmat luottivat työntekijöiden ammattitaitoon päiväkodissa ja uskovat työntekijöiden tekevän parhaansa työssään kasvattajina. Vanhemmat kokivat, että päiväkodin työntekijät olivat avoimia vanhempien omia lapsia koskevista asioissa.

Et kyl tässä yrittää aina kun hakee niin kysyä et miten on mennyt? Ja sitten mä ainakin luotan siihen sopimukseen mikä tota tehtiin silloin meidän lapsen vasu- keskustelussa , että avoimesti puolin ja toisin asiat sitten kerrotaan. Jos on jotakin sydämellä oli se sitten negatiivista tai positiivista se otetaan puheeks, että siihen mä luotan et niin toimitaan. (V)

Vanhemmat pitivät luottamuksellisista keskusteluyhteyttä työntekijöihin tärkeänä. Vanhempien mielestä tällainen luottamuksellinen yhteys oli työntekijöiden ja vanhempien välillä. Erityisesti vanhemmat arvostivat, että päiväkodissa työntekijät olivat aamulla vastassa lasta ja lasta pois hakiessa kertovat lapsen päivästä vanhemmille. Vanhemmilla oli kokemus, että päiväkodin työntekijät kuuntelevat ja ottavat vanhempien toiveet lasta koskevissa asioissa huomioon.

Mää oon huomannu kanssa, et sitä palautetta et se on tosi mukava tapa et kun haetaan lapsia niin siihen tullaan ja jotakin vähän kerrotaan et mitä on tänään ollu. Et se tapahtuu on tosi kiva kyllä mun mielestä. Musta tää porukka täällä on ihan luontevaa ja mukavaa tää porukka täällä et ihan helppo mennä kertomaan ja kysymään tai sanomaan jotakin, mitä on mielessä. (V)

Toisaalta vanhemmat kokivat, että he näkevät päiväkodin arkea vain tuodessaan ja hakiessaan lapsiaan päiväkodista. Vanhempien mukaan lapset kertovat päivähoidosta yleensä pääasiassa kavereista ja leikeistä, joskus uusista lauluista tai loruista. Lapset kertovat myös päiväkodin arkirytmistä poikkeavista tapahtumista. Vanhemmat kertoivat lasten lähtevän lähes poikkeuksetta mielellään päiväkotiin. Tämä oli vanhempien mielestä ensisijainen merkki siitä, että lapsen on hyvä olla päiväkodissa.

Jos on jotain päivällä tapahtunut...erityisesti jos joku lapsen mielestä kiusaa häntä tai joku tekee väärin häntä kohtaan se kyllä kerrotaan heti. Semmoisia muita kivoja juttuja ei tule kysymällä jos kysyy niin ei se sillai kerro, mutta niitä voi putkاهدella aletaan laulaa jotakin laulua tai joitan lorua jota täällä on loruteltu niin yht`äkkiä tulee pitkä pitkä loru, mut ne ei tuu sillälailailla kaivamalla, et kerro millainen päivä ? Ihan kiva.(V)

Vanhemmat kokivat, että oman lapsen hoidosta on helppo keskustella ja antaa palautetta työntekijöille päiväkodissa. Vanhemmat kokivat henkilökunnan helposti lähestyttäväksi. Toisaalta vanhemmat näkivät rakentavan palautteen antamisen haastavana päiväkodin henkilökunnalle, jos se koskisi esimerkiksi työntekijöiden yleisiä toimintatapoja lapsiryhmän kanssa. Rakentavan palautteen antaminen koettiin haastavana, koska yleensä sen antaminen on vaikeaa. Vanhemmat pitivät työntekijöitä selkeästi myös kasvatustalon ammattilaisina, jotka tekevät haasteellista työtä. Vanhemmat kokivat, ettei heillä itsellään ole samantilaista asiantuntijuutta varhaiskasvatukseen kuin työntekijöillä.

kyllä se on aika vaikeeta. Mun mielestä se on aika vaikeeta, tuntuis jos..ei oo ollu mitään mistä ois ollu niin mitään moittavaa. Kyllä positiivista on helppo aina antaa ja mielellään aina sanoo, mutta jos ois jotain moittavaa niin ei oo ollu sellasta, jos olisi niin se vois olla kyllä vaikee sanoa....mut uskosin silti et en jättäs sanomatta. (V)

ja parhaansa ne yrittää, kiire niilläkin on ja monta lasta ja kädet täynnä töitä, et meet vielä siihen sanoon. Mut kaikessa on tietysti miten ne asiat esittää, mut et jos ois joku paikka mitä kehittää se ois heilleki arvokasta tietoo. Antaisi palautetta, että henkilökunta rupeis miettiin, pohtiin ja kehittäään. (V)

Osa vanhemmista koki haasteelliseksi lapsen itsensä kertomien asioiden esille tuomisen työntekijöiden kanssa. Vanhemmat olivat epävarmoja siitä, että oliko lapsen kertoma asia aina totta. Osittain koettiin epävarmuutta myös siinä, mitä asioita vanhempien tulisi lapsesta kertoa kasvatustalon keskusteluissa työntekijöille.

ja se juuri et ei todellakaan tiedä on sen lapsen juttuihin luottamista, et menikö se ihan niin kuin se sano. jos rupeekin syytää et te ootte tehny niin ja se asia ei oo menny ollenkaan niin (V)

9.5 Lapsen äänen kuuleminen

Vanhemmat näkivät, että päiväkodin toiminta on osittain lapsilähtöistä ainakin vapaan leikin aikana. Ohjattua toimintaa pidettiin myös tärkeänä kuten esikoulu. Yksi vanhemmista mainitsi lapsilähtöisestä toiminnasta positiivisena esimerkkinä lasten kokouksen, joka oli järjestetty päiväkodissa syksyllä 2009.

Mitä oon kuunnellu lasten juttuja niin, et ne syksyllä kävi lapset keskenään et mitkä on päiväkodin säännöt. Et saivat keksiä mitkä on päiväkodin säännöt kuinka lapset täällä on (V)

Vanhemmat näkivät tärkeänä lapsilähtöisen toiminnan lisäämisen ja erityisesti lasten toiveista lähtöisin olevan toiminnan lisäämisen päiväkodissa. Kaikki vanhemmat näkivät pienryhmä toiminnan tärkeänä. Vanhemmat kokivat, että pienryhmässä lapset huomioidaan paremmin. Vanhemmat näkivät myös, että pienryhmässä arat ja hiljaiset lapset saavat äänensä enemmän kuuluviin. Pienryhmissä voidaan huomioida myös ikäryhmän mukaiset kiinnostuksen kohteet paremmin kuin isossa ryhmässä.

ainakin saisi olla enemmänki sellasta et siinä näkysi se mitä lapset haluais itte tehdä ja minkälaisia, et vaikuttaa niihin ohjauttuihinkin leikkihetkiin et sieltä varmaan tulis paljonki ideoita kun kuuntelee ja kyselee. (V)

9.6 Lapsen taitojen ja sosiaalisten suhteiden vahvistaminen

Vanhemmat kokivat, että päiväkodissa tuetaan lapsen omatoimisuutta. Tätä pidettiin hyvänä asiana, koska kotona vanhemmat kokivat liikaa auttavansa lastaan. Vanhempien mielestä päiväkotitoiminta rohkaisee lapsia kokemaan myös uusia asioita kuten tutustumaan ruokamakuuhiin. Osa vanhemmista näki tärkeänä, että päiväkodissa lapset huomioitaisiin yksilöinä, vaikka toimitaan paljon ryhmässä. Vanhemmat kokivat, että päiväkotiaika antaa lapselle ehdottomasti valmiuksia kouluun.

itte sillai ku tulee ihan automaattisesti riisuttua ja puettua vaikka lapsi on jo iso...niin se on ihan hyvä tietää ettei täällä sitä ainakaan tehdä. Saapi itte laittaa kengät jalkaan. Se on vain jääny jotenkin itelle päälle vaikka enää tarttisi auttaa. (V)

et kyllä mä oon vähän kantanu huolta et kun on pienimmästä päästä. Et kuinka se lapsi täällä saa äänensä kuuluviin, et ainakin kotona huomas, et välillä korottaa ääntään ja huutaa...et tulee kuuluviin...et varmaan tulee täältä et saa pitää puoliaan et tulee kuulluks. (V)

Kaikki vanhemmat näkivät tärkeänä lasten vertaissuhteiden tukemisen ja kokivat, että lasten sosiaaliset taidot kehittyvät päiväkodissa. Vanhemmat uskovat, että työntekijät rohkaisevat lapsia keskustelemaan ja esittämään omia mielipiteitään. Vanhemmat toivovat, että näin olisi myös pientenkin lasten kohdalla päiväkotiryhmässä.

Tämä on mun mielestä aika tärkeä juttu, että varsinkin ku meillä lapsella on ollut vähän vaikeuksia siinä asiassa et ku hän tykkää leikkiä yksin...että tota vähän ohjattaisiin muitten sekaan et vaikka välillä tuliskin niitä konflikteja, et oppis myös niistäkin (V)

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman näkivät tärkeänä työntekijät ja vanhemmat, vaikka vanhemmille päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman sisältö oli vieras. Vanhemmille oli tutumpi lapsen varhaiskasvatussuunnitelma, jota itse olivat olleet tekemässä yhdessä työntekijän kanssa lapsestaan. Tämä osoittaa, kuinka vaikeaa on vanhempien hahmottaa tätä hierarkkista varhaiskasvatussuunnitelman rakennetta käytännössä. (kts. Reunamo 2007, 120.)

Vanhemmat kokivat henkilökuntaa olevan tarpeeksi Keskustan päiväkodissa. Tämä lisäsi vanhemmissa luottamusta siitä, että lapset ovat päiväkodissa turvassa. Julkisuudessa on muun muassa tuotu esille päivähoidon haasteellista sijaitilannetta eri kunnissa. Tämä sijaispula on ollut jopa turvallisuusriski. Päivähoidossa on tärkeää, että vanhemmat voivat luottaa siihen, että lapsi on turvassa, hänestä huolehditaan ja työntekijöitä on riittävästi, jokaisen lapsen tarpeita varten päiväkodissa.

Tarkasteltaessa työntekijöiden ja vanhempien tutkimustuloksia rinnakkain ja yhdessä tulee aineistoista esille molemminpuolinen arvostus, joka on yksi edellytys kasvatuskumppanuuden toteutumiseksi. Työntekijöiden aineiston sisällä tuli enemmän erilaisia painotusalueiden korostuksia päiväkodin arjen varhaiskasvatuksesta kuin vanhempien aineiston sisällä. Näitä eroavaisuuksia työntekijöiden aineistossa oli esimerkiksi näkemyksestä lapsilähtöisen toiminnan painottamisen lisäämisestä tulevaisuudessa. Toisaalta työntekijöillä oli myös yhteneväisiä arvoja toistensa kanssa, kuten kasvatuskumppanuuden näkeminen tärkeänä. Vanhempien aineiston painotusalueet olivat keskenään yhtenäisempiä, kuten esimerkiksi toive lapsilähtöisen toiminnan lisäämisestä päiväkodissa.

Keskustan päiväkodin työntekijöille keskeiset oman varhaiskasvatussuunnitelman arvot ja tavoitteet näkyvät vanhempien mielestä hyvin päiväkodin arjessa. Työntekijöiden mielestä vanhemmat eivät, kuitenkaan tienneet päiväkodin arjesta riittävästi. Vanhempien oli vaikea välillä vasta tutkimushaastattelun kysymykseen, koska vanhemmat kokivat myös itse, etteivät he tiedä riittävästi päiväkodin

arjen sisällöstä. Vanhempien kuva päiväkodin arjesta muodostuu lähinnä keskusteluista työntekijöiden kanssa, lasten kertomuksista päiväkodista ja vanhempien omista havainnoista. Työntekijät näkivät arjen tarkemman dokumentoinnin lisäämisen ja yhteistyön syventämisen vanhempien kanssa tärkeänä, jotta lapsen arki päiväkodissa avautuisi vanhemmille paremmin.

Työntekijät kokivat, että vanhempien on helppo antaa heille palautetta. Toisaalta vanhemmat itse kokivat haasteellisena palautteen antamisen päiväkodin yleisistä kasvatuskäytännöistä, mikäli heillä olisi eri näkökulma asiaan kuin työntekijöillä. Työntekijöiden tulisi rohkaista vanhempia avoimeen kasvatuskeskusteluun ja palautteen antamiseen, koska tällainen vuoropuhelu on kaikkien osapuolten kannalta hyödyllistä. Se toisi uutta näkökulmaa myös päivähoitoon, kuten työntekijöiden omien työtapojen tarkastelua ja tarvittaessa toimintakulttuurin muutosta. Avoimen vuoropuhelun edellytys on haasteellisesti omista rooleista irrottautuminen ja toisen mielipiteen kunnioittaminen vaikka se olisi erilainen kuin oma. Toisaalta Alasuutarin (2010, 51) mukaan työntekijät itsekin kokevat haasteellisena tai ongelmalliseksi tilanteen, jossa vanhemmille puhutaan lapsen päivähoidossa havaituista pulmista.

Alasuutari (2010, 175) on pohtinut kriittisesti kasvatuskumppanuutta päiväkodissa. Alasuutari korostaa, että päiväkodin yhteistyössä tärkeää olisi antaa työntekijän tilaa vanhemman päinvastaisille ja mahdollisesti toisenlaisille näkemyksille kuin työntekijän omat näkemykset kasvatuksesta. Toisaalta päivähoiton institutionaalinen järjestys ei ole juuri muuttunut ja tällaiselle vanhempien yleiselle pohdinnalle tai kasvatuskäytäntöjen kyseenalaistamiselle ei juuri anneta tilaa. Tämä on merkityksellinen havainto lasten ja vanhempien osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuden kannalta.

Alasuutarin (2010,124-125) mukaan vanhemman ei odoteta ottavan neuvojan asemaa esimerkiksi varhaiskasvatustilaisuuksissa ja vanhemman rooliin kasvatuskumppanina ei kuulu päiväkodin käytäntöjen pohtiminen, eikä sitä asemaa hänelle varsinaisesti tarjota. Tämä Alasuutarin tekemä johtopäätös näkyy myös tämän tutkimuksen tuloksissa, mikä rohkaisee työntekijöitä pohtimaan kasvatuskumppanuutta päiväkodissa uudesta näkökulmasta. Vanhemman ja ammat-

tilaisten lähtökohtaisen valta- ja arvostuseron vuoksi on ennen kaikkea työntekijöiden vastuulla helpottaa yhteistyötä sekä antaa vanhemmalle ja hänen tiedolle vähintäänkin tasavertainen asema asiantuntijaoletusten kanssa. (Alasuutari 2003,171).

Vanhempien aineistossa painottui lapsilähtöisen toiminnan arvostaminen päiväkodissa. Vanhemmat toivoivat, että lasten mielipiteet ja lasten ääni tulisi päiväkodissa nykyistä enemmän esille kaikessa toiminnassa. Vanhemmat arvostivat vapaata leikkiä ja lasten mielipiteiden kuuntelemista toiminnan suunnittelussa. Kalliala (2009, 56) toteaa, että aikuinen voi tehdä aktiivisesti lapsen leikin hyväksi olematta silti hallitseva. Aikuinen voi yksinkertaisesti vain kysyä, miten hän voi auttaa lapsia leikkimään. Pääperiaate on löytää tasapaino liian vähäisen ja liiallisen auttamisen kesken. Jos lapset jätetään yksin, leikki ei kehity ja liika aikuisen ohjaus sekä mukana olo, jättää lapsen omat valinnat ja ideat sivuun.

Päiväkodissa on hyvät mahdollisuudet kehittää lasten leikkiä ja leikkitaitoja, jonka myötä moni muu taito kehittyy lapsilla kuin huomaamatta. Rasku-Puttonen (2006, 113) näkee pienten lasten kasvuympäristöt tärkeinä, sillä kokemus kuuluksi tulemisesta ja osallistumisen merkityksestä alkaa muotoutua jo varhain. Osallisuuden kehittyminen edellyttää taitoja, jotka lapsi oppii toimimalla sosiaalisissa suhteissa. Tällaisten taitojen oppiminen alkaa jo varhain vanhempien ja lasten vuorovaikutuksessa, mutta niiden oppimiselle on luotava puitteet myös päiväkodissa ja koulussa.

Vanhemmat kokivat työntekijöiden ottavat huomioon lasten erilaiset tarpeet ja huomioivat heitä myös erilaisina yksilöinä. Työntekijöillä on ammattitaitoa lasten omien vertaissuhteiden tukemisen päiväkodissa. Pienryhmätoiminta nähtiin pääasiassa hyvänä toimintamuotona, koska siinä lapsi tulee helpommin kohdatuksi. Mikkolan ja Nivalaisen (2009, 33) mukaan pienryhmätoiminnan perustana onkin vuorovaikutuksen suunnittelu ja sen mahdollistaminen. Vuorovaikutuksen myötä lapsi saa psyykkeelleen aikuisen kannattelevaa vuorovaikutusta milloin lapsi sitä tarvitsee. Pienessä ryhmässä lapsella on parempi mahdollisuus oppija suhteuttamaan omia taitoja tilanteeseen sopivaksi sekä tunnistamaan omien tekojensa vaikutukset ja seuraukset toisiin ihmisiin. Lapsen on toisaalta opittava

toimimaan myös isommissa ryhmissä. Se on realiteetti päiväkodin arjessa ja myöhemmin myös koulussa.

Toisaalta Keltinkangas- Järvinen (2009) on suosittanut, että alle kouluikäisen lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta olisi paras ryhmäkoko lapsen oma ikävuosi plus kaksi. Esimerkiksi kolme vuotiaan lapsen kehityksen kannalta olisi ihanteellinen lapsiryhmän koko viisi. Tämä lapsiryhmä koko suositus tukisi parhaiten tutkimusten mukaan alle kouluikäisen lapsen kokonaiskasvua ja -kehitystä myös sosiaalisissa suhteissa. Keltinkangas- Järvinen (2009) mukaan isossa ryhmässä meluisuus, levottomuus ja liialliset sosiaaliset kontaktit nostavat lapsen stressiherkkyyden liian korkeaksi, joka vaikuttaa jopa aikuisikään saakka.

11 PÄIVÄKODIN ARJESTA JA VARHAISKASVATUSSUUNNITELMISTA TUTKITTUUN VERTAILUA

Tämä opinnäytetyön tutkimustulokset ovat samansuuntaisia, kuin mitä Kristiina Ukkonen (2008) opinnäytetyössään Hirvensalmen kunnan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman arviointi ja Sara Manninen (2009) opinnäytetyössään Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen Päiväkotiki Nurmilinnussa saivat johtopäätöksiksi omissa tutkimuksissaan. Kristiina Ukkosen (2008) tutkimuksen mukaan vanhemmat kokivat tärkeänä, että lapsella on oma varhaiskasvatussuunnitelma päiväkodissa. Sara Manninen (2009) tuli tutkimuksessaan johtopäätökseen, että Kouvolan kaupungin (2007) ja päiväkotiki Nurmilinnun (2007) varhaiskasvatussuunnitelmat toteutuvat vanhempien näkökulmasta pääsääntöisesti hyvin. Tutkimukseni tulokseksi tuli, että Keskustan päiväkodin työntekijöiden oman varhaiskasvatussuunnitelman keskeiset arvot ja tavoitteet näkyvät päiväkodin arjessa vanhempien mukaan pääasiassa hyvin. Tutkimuksessa tuli myös esille sekä vanhempien että työntekijöiden mielestä kehitettäviä asioita päiväkodissa.

Anna-Maija Puroila (2002) väitöskirja Kohtaamisia päiväkotiarjessa – kehysanalyttinen näkökulma varhaiskasvatustyöhön kohdentuu varhaiskasvatustyöhön, mitä päiväkodissa tehdään. Puroilan (2002) tutkimuksen viidestä erilaisesta kehyksestä, joista hän osoitti tutkimuksessaan varhaiskasvattajien tulkitsevan omaa työtään. Puroila (2002) jaotteli kehykset seuraavasti; opetuksellinen kehys, jonka puitteissa varhaiskasvatustyön merkitys määräytyi oppimisen edistämisenä ja tukemisenä. Hoivakehyksessä keskiössä oli päiväkodin toimijoiden ja emotionaalisen turvallisuuden ylläpitäminen. Tulkitessaan työtään hallinnan kehyksen kautta työntekijät suuntautuivat järjestyksen ylläpitämiseen ja kaaoksen karttamiseen. Käytännöllisen kehyksen puitteissa varhaiskasvatustyön merkitys määrittyi ihmisten, ajan sekä fyysisen ympäristön organisoimisenä. Persoonallisen kehyksen kautta päiväkotityöhön tuli mukaan työntekijöiden yksityiseen elämänpiiriin liittyviä näkökulmia. Esimerkiksi työntekijöiden elämänhistoria, oma vanhemmuus tai akuutti elämäntilanne määrittivät joissakin tilanteissa varhaiskasvatustyötä.

Tutkimuksessani Keskustan päiväkodin työntekijät tulkitsivat omaa työtään varhaiskasvattajana Puroilan (2002) tuoman viiden kehyksen kautta. Erityisesti työntekijöiden aineistosta nousi esille opetuksellinen kehys varsinkin lastentarhanopettajien vastauksissa ja hoivakehys, joka tuli kaikkien työntekijöiden vastauksissa esille. Persoonallinen kehys tuli työntekijöiden aineistossa vähiten esille tässä tutkimuksessa. Se johtunee ehkä tämän tutkimukseni aiheesta.

12 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimuksen tekoon liittyy monia eettisiä kysymyksiä, jotka tutkijan on otettava huomioon tutkimusta tehdessään. Nämä tiedon hankintaan ja julkistamiseen liittyvät periaatteet ovat yleisesti hyväksytyjä. Eettisesti hyvässä tutkimuksessa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Suomeen on perustettu myös erillisiä julkisia elimiä joiden tehtävänä on valvoa ja ohjata tutkimushankkeiden asianmukaisuutta ja eettisyyttä. Muun muassa opetusministeriön asettama tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut tarkat ohjeet tieteellisten menettelytapojen noudattamiseen. Neuvottelukunnan mukaan hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että tutkijat noudattavat toimintatapoja, joihin kuuluu rehellisyys, tarkkuus ja yleinen huolellisuus. (Hirsjärvi ym. 2007, 23- 25.) Ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa mainitaan tärkeimpinä eettisinä periaatteina yleensä informointiin perustuva suostumus, yksityisyys, luottamuksellisuus ja seuraukset. (Hirsjärvi & Hurme 2007, 20).

Ennen tutkimuksen aloittamista neuvottelin opinnäytetyöni aiheesta Ikaalisten kaupungin perhepäivähoidon ohjaajan ja Keskustan päiväkodin johtajan kanssa. Seuraavaksi hain tutkimukseeni tutkimusluvan Ikaalisten kaupungilta ennen varsinaisen tutkimuksen aloittamista. Tutkimuksessa kaikki haastateltavat valittiin vapaaehtoisesti ja tutkimukseen osallistuville kerrottiin tutkimuksen sisällöstä edeltä käsin. Tutkimuksen aineiston keräsin teemahaasteluilla, sillä kyselytutkimus ei olisi tuottanut riittävän laaja-alaista tätä tutkimusta palvelevaa aineistoa.

Tutkimuksessa oli haasteellisinta tutkimukseen osallistuvien anonymiteetin varjeleminen, koska tutkimukseen haastateltavien otanta oli pieni, vain yhdestä päiväkodista. Kaikki tutkimukseen osallistuvat antoivat kirjallisen luvan haastattelun nauhoittamiseen ja tutkimuksen jälkeen sitouduin tuhoamaan nauhat asianmukaisella tavalla. Haastatteluista litteroimaani aineiston käytän vain tähän opinnäytetyöhön.

Eskolan ja Suorannan (2005, 211-212) mukaan tutkimuksen luotettavuudelle voidaan antaa neljä kriteeriä. Ne ovat uskottavuus, siirrettävyys, varmuus ja vahvistus. Uskottavuus tarkoittaa, että tutkijan tulee tarkistaa vastaavatko hänen tulkintansa ja käsitteellisyytensä tutkittavien käsityksiä. Tutkimustulosten siirrettävyys on mahdollista tietyin ehdoin, vaikka yleistä ei usein voidaakaan tehdä johtuen sosiaalisen todellisuuden monimuotoisuudesta. Tutkimukseen voidaan lisätä varmuutta ottamalla huomioon tutkijan ennako-oletukset. Vahvuudella tarkoitetaan sitä, että muista vastaavaa ilmiötä tarkastelleista tutkimuksista saadaan tukea omille tulkinnoille.

Tutkimuksessani haastateltavien vastaukset olivat pääosin samansuuntaisia oman ryhmänsä kanssa ja aikaisempiin tutkimuksiin verrattuna olivat tulokset myös saman suuntaisia. Näiden tulosten perusteella voidaan tutkimusta pitää siirrettävänä ja luotettavana. Haastattelun aikana tarkistin useasti, että haastateltavat ymmärsivät kysymykseni oikein. Tutkimustuloksia yritin käsitellä mahdollisimman objektiivisesti ottamalla huomioon kokoajan mahdolliset omat ennako-oletukseni. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta haasteellisinta olivat tilat, joissa haastattelut suoritettiin. Haastattelut tehtiin työntekijöille lasten päivälevon aikaan ja haastattelutilat eivät olleet parhaat mahdolliset, koska taustalta kuului välillä häiritsevää taustamelua haastattelun aikana. Osassa haastatteluissa oli kiireen tuntu mukana, joka osittain häiritsi haastatteluun keskittymistä. Huolimatta näistä kuvailemistani epäkohdista haastattelutilanteissa, sain mielestäni esittämiini tutkimuskysymyksiin vastaukset.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa myös aina käytettävä lähdemateriaali. Pyrin etsimään tähän opinnäytetyöni aiheeseen sopivia, luotettavia ja ajankohdaisia lähteitä varhaiskasvatuksen peruskirjallisuuden lisäksi. Pyrin käyttämään tutkimuksessani vain ensisijaisia lähteitä. Lisäksi käyttämäni eri lähteet olivat monipuolisia ja antoivat realistista tietoa tutkittavasta aiheesta.

13 POHDINTA

Opinnäytetyöni tekeminen on ollut puolentoista vuoden haasteellinen prosessi. Tämä tutkimus on syventänyt omaa tietämystäni varhaiskasvatuksesta, kasvatuskumppanuudesta ja lapsilähtöisyydestä päivähoidossa. Toteutin aineiston keräämisen tutkimukseeni ainoastaan teemahaastatteluja käyttämällä. Toisaalta havainnoinnin liittäminen aineistonkeruumenetelmäksi tutkimukseeni olisi ollut mahdollista, koska suoritin sosionomi (AMK)-opintoihini liittyvän harjoittelujakson keväällä 2010 Keskustan päiväkodissa. Harkinnan jälkeen jätin havainnoin pois, koska se olisi ollut liian haastavaa intensiivisen harjoittelujaksoni ohella päiväkodissa.

Harjoittelu edesauttoi kuitenkin tutkimukseni tekemistä Keskustan päiväkodissa, koska sain harjoittelujaksolla henkilökohtaisen kontaktin lasten vanhempiin. Tämä auttoi minua pyytäessäni vanhempia mukaan tutkimukseen. Tutkimukseen oli helppo saada motivoituneita vanhempia mukaan. Se motivoi myös minua tutkijana. Teemahaastattelut olivat ennakko-oletusta haastavampia, koska olin tutkijana ja tutkimushaastattelun tekijänä kokematon. Kokemattomuus jännitti itseäni haastattelujen aikana. Työntekijät ja vanhemmat suhtautuivat tutkimukseeni myönteisesti ja kannustamalla Keskustan päiväkodissa. Sain esimerkiksi suorittaa kaikki haastattelut päiväkodilla, sen aukiolo aikana. Haastatteluun osallistuneiden vanhempien lapset olivat hoidossa päiväkodissa haastattelun ajan.

Vanhemmilla oli positiivinen kuva päivähoidosta ja luottamus työntekijöiden vahvaan ammattitaitoon. Vanhemmilla oli myös vahva toive lapsilähtöisestä toiminnasta päiväkodissa. Vanhemmat kokivat päiväkodin paikkana, jossa lapsi saa vielä leikkiä ja olla lapsi. Keskustan päiväkodin työntekijöille on kuitenkin haaste tuoda tulevaisuudessa päiväkodin arkea, sen arvoja ja tavoitteita vanhemmille tutummaksi. Yksi ratkaisu tähän olisi omien sivujen tekeminen internetiin ja niiden päivittäminen esimerkiksi pitämällä Keskustan päiväkodin omaa blogia ja julkaisemalla oma varhaiskasvatussuunnitelma internetissä. Vanhemmat voisivat näin lukea ja tutustua päiväkodin arkeen oman aikataulunsa mu-

kaan. Se olisi myös mahdollisuus kasvatuskumppanuuden syventämiseen. Toinen yhteistyön syventämiseen muoto on arjen yhteisöllisyyden lisääminen yhteisen toiminnan kautta, jossa ovat mukana sekä vanhemmat ja lapset että työntekijät. Se on antoisaa ja haastavaa, mutta myös työntekijöiden voimavaroja vievää toimintaa.

Tutkimukseni oli vahvasti työelämälähtöinen. Tutkimuksen tulosten uskon rohkaisevan työntekijöitä myös muissa päiväkodeissa peilaamaan tehtyjä varhaiskasvatussuunnitelmia arkeen ja hakemaan palautetta vanhemmilta, sekä vahvistamaan lapsilähtöistä toimintaa, hyödyntämään esimerkiksi yhä enemmän internetin mahdollisuuksia päiväkodin toiminnan kuvaamisessa vanhemmille. Tutkimukseni auttaa työntekijöitä kehittämään Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa eteenpäin ja rohkaisten samalla ottamaan vanhempia enemmän mukaan yhteistyöhön tekemään yhdessä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa. Tähän vanhemmilla on mielenkiintoa omien lastensa kautta. Tällaisen yhteistyön kautta tulisi vanhemmille tutuksi myös päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteet ja arvot. Samalla vanhemmat saisivat tuoda enemmän omaa näkökulmansa lasten ensisijaisina kasvattajina ja tuntijoina päiväkodin arjen käytäntöihin.

Tämä on Keskustan päiväkodin ensimmäinen varhaiskasvatussuunnitelma ja tein tutkimukseni siitä. Näen muutamia mielenkiintoisia jatkotutkimusaiheita näiden tutkimustulosten pohjalta, joiden keskeisenä aiheena olisi varhaiskasvatussuunnitelman kehittäminen yhdessä vanhempien kanssa kasvatuskumppanuuden näkökulmasta ja lapsilähtöisyyden tutkiminen päiväkodissa. Vaikuttaako vanhempien osallistuminen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen intensiivisemmin, jollakin tavalla varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön ja toteuttamiseen. Esimerkiksi millä tavalla varhaiskasvatussuunnitteluprosessissa vanhempien intensiivisesti mukana oleminen vaikuttaa arjen kasvatuskumppanuuteen ja sen sisällä olevaan asiantuntijuuden rooliin?

Lapsilähtöisyys tuli voimakkaasti esille tässä tutkimuksessa erityisesti vanhempien aineistossa. Vanhemmat näkivät päiväkodin paikkana, jossa lapsen leikkiä arvostetaan. Tätä tutkimusta olisi mielenkiintoista jatkaa myöhemmin Keskustan

päiväkodissa tutkimustulosteni pohjalta. Vahvistuiko lapsilähtöisyys suunnittelussa ja toiminnassa Keskustan päiväkodissa vanhempien toiveiden mukaisesti tämän tutkimuksen jälkeen. Rohkaistaanko lapsia tuomaan esille enemmän omia mielipiteitään ja miten aikuiset huomioivat lasten mielipiteet esimerkiksi toiminnan suunnittelussa?

Opinnäytetyöskentely on ollut ammatillisen kasvuni kannalta hyödyllistä. Olen tutustunut monipuolisesti varhaiskasvatusta ja tutkimuksen tekoa käsitteleviin ajankohtaisiin lähteisiin. Tämä teoria on ollut yhtenä pohjana myös ammatillisessa kasvussani varhaiskasvattajana ja tulevana sosionomina (AMK). Ennen kaikkea tutkimusta tehdessäni olen saanut arvokasta käytännön kokemusta ja tietoa päiväkotimaailmasta, sekä tutkimuksen tekemisestä käytännössä.

LÄHTEET

Alasuutari, Maarit 2003. Kuka lasta kasvattaa? Tampere: Tammer-Paino.

Alasuutari, Maarit 2010. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere : Vastapaino.

Alila, Kirsi & Parrila, Sanna (toim.) 2004. Laadunhallinnan perusteita ja menetelmiä varhaiskasvatuksessa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2004:17. Helsinki: STM.

Asetus lasten päivähoitosta

239/1973.<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239> Viitattu 12.8.2010.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7. painos. Tampere: Vastapaino.

Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2007. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Juhani Aaltola ja Raine Valli (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 2. korjattu ja täydennetty painos. Juva: WS Bookwell Oy, 25-43.

Gillham, Bill 2000. The Research Interview. London: Continuum.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2006. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. 4. painos. Helsinki : Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Keuruu: Otava.

Hujala, Eeva; Puroila, Anna-Maija; Parrila- Haapakoski, Sanna & Nivala, Veijo
1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatus
90.Oulu.

Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma.

http://www.ikaalinen.fi/mp/db/file_library/x/IMG/15320/file/ Viitattu
28.08.2010

Kalliala, Marjatta 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa?
Helsinki: Gaudeamus.

Karila, Kirsti 2005. Kasvatuskumppanuus arjen käytännöissä. Lastentarha 1(5),
46-49.

Karila, Kirsti 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa
Kirsti Karila, Maarit Alasuutari, Maritta Hännikäinen, Anna Raija
Nummenmaa & Helena Rausku- Puttonen (toim.). Kasvatusvuoro-
vaikutus. Tampere: Vastapaino, 91- 108.

Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2005. Kasvatuskumppanuus tuo kodin ja
päivähoidon lähelle toisiaan. Lastentarha 3(5),16-18.

Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee
lasta- Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. STAKES Oppaita
63.

Keltinkangas- Järvinen, Liisa. Professori. Haastateltavana A-studiossa.
25.02.2009. YLE TV1.

Keskustan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2010. Ikaalinen.

Koivunen, Pirjo- Leena 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Ju-
va: PS -Kustannus.

Laki lasten päivähoidosta 36/1973.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/1973036> Viitattu 12.08.2010

Laki lasten päivähoidosta 875/1981.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1981/19810875> Viitattu
12.08.2010

Laki lasten päivähoidosta 304/1983.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830304> Viitattu
12.08.2010

Laki lasten perusopetuksesta 628/ 1998.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628> Viitattu
30.08.2010

Manninen, Sara 2009. Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen Päiväkoti Nurmilinnussa. Opinnäytetyö. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.

Mikkola, Petteri & Nivalainen, Kirsti 2009. Lapselle hyvä päivä tänään – näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Pedatiето.

Moilanen, Pentti & Rähä, Pekka 2001. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Juhani Aaltola ja Raine Valli (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 44- 67.

Nummenmaa, Anna Raija 2001. Tulkinnallinen lähestymistapa varhaiskasvatuksen tutkimuksessa ja teorianmuodostuksessa. Teoksessa Kirsti Karila, Jarmo Kinos ja Jorma Virtanen (toim.). Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: PS-kustannus, 25-39.

Puroila, Anna -Maija 2002. Kohtaamisia päiväkotiarjessa - kehitysanalyttinen näkökulma varhaiskasvatustyöhön. Oulu: Oulu University Press.

Positiivi-hanke Ikaalisten kaupunki.

<http://www.innokanava.fi/positiivi/default.aspx> (Viitattu 20.08.2010)

Rasku-Puttonen, Helena 2006. Oppijoiden yhteisö, osallisuus ja kasvattajan merkitys. Teoksessa Kirsti Karila, Maarit Alasuutari, Maritta Hännikäinen, Anna Raija Nummenmaa & Helena Rasku- Puttonen (toim.). Kasvatus-vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 111-126.

Reunamo, Jyrki 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. Helsinki: WSOY.

Todentuva Vasu - Varttua - Stakes 2006.

http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/todentuva/todentuva_vasu.htm Viitattu 21.08.2010

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005 Stakes. Oppaita 56. Helsinki: Stakes.

Vilén, Marika; Vihunen, Riitta; Vartiainen, Jari; Sivèn, Tuula; Neuvonen, Sohvi & Kurvinen, Auli 2006. Lapsuus erityinen elämänvaihe. Porvoo: WSOY.

Ukkonen, Kristiina 2008. Hirvensalmen kunnan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman arviointi. Opinnäytetyö. Diakonia- ammattikorkeakoulu. Pieksämäen yksikkö.

LIITTEET

LIITE 1: SOPIMUS OSALLISTUMISESTA OPINNÄYTETYÖHÖN LIITTYVIIN TUTKIMUSHAASTATTELUIHIN

Tällä kirjallisella sopimuksella sovimme, että opinnäytetyöhön liittyvät haastattelut saa nauhoittaa ja niitä saa käyttää opinnäytetyön tekemisessä. Tämä opinnäytetyö tehdään yhteistyössä Ikaalisten päivähoidon ja Diakonia- ammattikorkeakoulun Järvenpään yksikön kanssa.

Tutkimuksen haastattelut on toteuttava siten, että koko prosessin aikana haastateltavien henkilöllisyys pysyy salassa ja tietoja ei joudu ulkopuolisille.

Haastattelija Haastateltava

Paikka_____ Aika_____

LIITE 2: KIRJE VANHEMMILLE

HEI VANHEMMAT !

Sosionomi (AMK) opintoihini Järvenpään Diakonia-ammattikorkeakoulussa kuuluu OPINNÄYTETYÖN tekeminen ennen valmistumistani keväällä 2011. Tutkimusluvan olen hakenut ja saanut Ikaalisten kaupungin sosiaali- ja terveystalokunnalta Opinnäytetyötäni varten.

Opinnäytetyöni aihe on ”**Päiväkodin arvojen ja tavoitteiden kohtaaminen Keskustan päiväkodin arjessa Ikaalisissa.**” Toivoisin voivani haastatella, joitakin teitä vanhempia Keskustan päiväkodin työntekijöiden lisäksi opinnäytetyöni liittyen. **Haastattelussanne tulisi arvokasta näkökulmaa Keskustan päiväkodin työn kehittämiseen lastenne parhaaksi.** Haastattelu on täysin vapaaehtoista ja se tapahtuisi **toukokuussa 2010** täällä Keskustan päiväkodissa. Haastattelun kesto on noin 1h ja se nauhoitetaan. Nauhat tuhoetaan asianmukaisella tavalla tutkimuksen jälkeen ja opinnäytetyössä ei tule ilmi missään vaiheessa haastateltujen henkilöllisyys. **Haastattelu on täysin luottamuksellinen.**

Opinnäytetyöni valmistuu keväällä 2011 ja valmistumisen jälkeen tuon oman kappaleen opinnäytetyöstäni päiväkodille kaikkien luettavaksi, sekä annan myöhemmin nettiosoitteen, missä työhön voi käydä tutustumassa.

Mikäli haluat tietää lisää opinnäytetyöstäni tai kysyä haastattelusta. Kanssani voi keskustella täällä Keskustan päiväkodilla, jossa olen harjoittelemassa nyt huhti- toukokuun tai minulle voi lähettää sähköpostia osoitteeseen eeva-liisa.juurijarvi@xxxx.xx .Vastaan mielelläni kaikkiin kysymyksiin. Kiitos jo edeltä käsin kaikille aikaansa antaville ja haastatteluun lupautuville vanhemmille. Haastattelu ei vaadi ennakkovalmistautumista haastatteluun osallistujilta, mutta se on arvokas tutkimuksen sekä tulevaisuuden kannalta ja antaa myös itsellenne mielenkiintoisen kokemuksen.

Eeva-Liisa Juurijärvi

Sosionomi (AMK) opiskelija
Ikaalinen 12.04.2010

Alla olevan pienen ilmoituskaavakkeen voitte täyttää ja palauttaa ma 26.04 mennessä täytettynä päiväkodille.

Rastita _____ Kyllä, haluan osallistua haastatteluun.

_____ Ei, kiitos tällä kertaa.

Vanhemman nimi _____ ja

puhelinnumero _____ Kiitos !

LIITE 3: TEEMAHAASTATTELURUNKO TYÖNTEKIJÖILLE

1. Tausta

- nimi
- koulutus
- ammatti
- oma työkokemus varhaiskasvatuksesta
- oman työhistorian pituus Keskustan päiväkodissa

2. Varhaiskasvatussuunnitelma prosessina

- työntekijän aikaisempi kokemus
- tutustuminen
- prosessi
- muutos

3. Vanhempien ja lasten osallisuus varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen

- vanhemmat
- lapset
- muutos
- oppi

4. Varhaiskasvatussuunnitelman keskeisin arvo

- keskeisin arvo
- arvon näkyminen työssäsi arjessa (lasten kanssa ja vanhempien kanssa)

5. Varhaiskasvatussuunnitelman kaksi keskeisintä tavoitetta

- keskeisimmät tavoitteet lasten kanssa
- tavoitteiden näkyminen työssäsi arjessa
- keskeisimmät tavoitteet vanhempien kanssa
- tavoitteiden näkyminen työssäsi arjessa

6. Varhaiskasvatussuunnitelmasta tiedottaminen (näkyväksi tekeminen) ja palaute

- vanhemmat
- lapset

7. Varhaiskasvatussuunnitelman kehittäminen

- kehittäminen

LIITE 4: TEEMAHAASTATTELURUNKO VANHEMMILLE

1. Tausta

- lasten lukumäärä
- lasten tai lapsen ikä
- aikaisempi kokemus päivähoidosta
- hoitoaika Keskustan päiväkodissa

2. Ympäristö

- viihtyvyys sisätiloissa ja ulkotiloissa.

3. Turvallisuus

- lasten fyysinen turvallisuus päiväkodissa
- lasten henkinen turvallisuus päiväkodissa.

4. Tasa-arvo ja luottamus

- tasa-arvo päiväkodin arjessa

5. Kasvatuskumppanuus

- yhteistyö
- vanhempien mielipiteet kasvattajana
- kasvatustehtävässä tukeminen

6. Lapsilähtöisyys

- lapsen mielipiteiden huomioiminen
- lapsista lähtevä toiminta

7. Vertaissuhteet päiväkodissa

- lasten kaverisuhteet
- ihmissuhdetaitojen tukeminen
- pienryhmätoiminta
- ikäkausitoiminta

8. Lapsen taidot

- lapsen omatoimisuus
- rohkaisu uusiin asioihin
- keskustelu ja lasten omat mielipiteet
- kouluvalmiudet
- mitä lapsi kertoo päiväkodista?

9. Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma

- miten tuttu on itsellesi päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma?
- kiinnostus varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen osallistumiseen